

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen:

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Kapitein der Grenadiers.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
A. Q. H. DIJXHOORN, Kapitein van den Generalen staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
M. R. H. CALMEIJER, 1e Luitenant der Infanterie, werkzaam bij de Afdeeling.
Generale Staf van het Dep. van Defensie. P. W. PIETERS, Ritmeester der Huzaren.
A. ETERMAN, 1e Luitenant der Artillerie, Lid der Commissie van Proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 117783. Postrekening 44715
Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 2.50 per jaar. Losse Nummers f 1.50

103de JAARGANG

No. 9

SEPTEMBER 1934

INHOUD.

	Blz.
Proefmobilisatiën, door W. E. VAN DAM VAN ISSELT	384
Optreden van het Bataljon bij het vertragend Gevecht, door C. A. J. VAN DER HEEM	390
Nieuwe Uitgaven	399, 404 419
Pantserwagens, Vliegtuigen en Pantserreinen bij het Beteugelen van Woelingen, door H. A. J. PETERS	400
Zoals het vroeger was, door FR. DE WITT HUBERTS	405
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht	411
Uit de Vakpers	424

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1934

PROEFMOBILISATIËN

DOOR W. E. VAN DAM VAN ISSELT.

gep. Luitenant-Generaal.

In jaargang 1933 van De Militaire Spectator verscheen van mijn hand een artikel „Mobiliseeren”. Daarin betoogde ik, dat ten onzent ook in dit opzicht de volle consequentiën moeten worden aanvaard van het feit, dat wij niet langer een kaderleger bezitten, doch onze krijgsmacht te land bij mobilisatie vrijwel volgens het militiestelsel wordt in het leven geroepen. Een der belangrijkste gevolgen van den nieuw geboren toestand is, *dat het niet langer de beroepsofficieren zijn, die onze krijgsmacht te land mobiliseeren, doch de oorlogscompagnies- en batterijcommandanten met hun naaste trawanten, allen bijna uitsluitend verlofspersoneel.* Dienovereenkomstig moet thans worden gehandeld en voorbereid.

In vorenbedoeld artikel gewaagde ik van proefmobilisaties als „noodzakelijk complement in het hier ontwikkelde stelsel, van het groote nut om af en toe, als was het slechts bij één regiment per divisie, 4, liefst 6 lichten tegelijk te doen opkomen, *opdat van de dan aan het licht komende onvolkomenheden partij ware te trekken voor onze geheele krijgsmacht.*”

Ik moge dit punt thans nog eenigszins nader uitwerken. In mijn vorig artikel werd reeds aangestipt, dat de beteekenis, welke het vormen van oorlogsverbanden in Augustus of September in het nieuwe stelsel heeft verkregen, niet mag worden overschat, doch ook niet onderschat, *zulks te minder, omdat het jaarlijks terugkomt.* Ik had daarbij op het oog zoowel de herhalingsoefeningen der infanterie, wanneer regimenten van 3 bataljons worden opgesteld, als de z.g. „oefeningen in oorlogsverbanden” der veldartillerie, waarbij alle paarden van een brigade aan één harer regimenten worden toegewezen, hetgeen, mede in verband met het opkomen eener herhalingslichting, in staat stelt tot oefeningen met dubbele sterkte. Het is een prestatie, welke stellig eerbied afdwingt, wanneer een klein vredesregiment infanterie in een half etmaal uitdijt tot de oorlogsformatie, meermalen bovendien in een vreemd garnizoen met andermans materieel (R. Gr. en R. J. te Amersfoort of te Harderwijk, enz.). Intuschen blijft dit altijd een surrogaat, daar ten onzent geregeld niet meer dan 2 lichten onder de wapenen komen (verzwakt door een extra vredesverloop, doch waarbij het personeel, dat een mobilisatiebestemming buiten het regiment heeft aan de sterkte ten goede komt), zoodat omstreeks $\frac{1}{3}$ der oorlogssterkte wordt bereikt. Behalve dat de spanning en de wrijvingen van de werkelijkheid ontbreken, blijft de balans ook zeer geflatteerd, doordien niet binnen zeer beperkten tijd de zooveel grootere oorlogssterkten moeten worden verwerkt, bij de infanterie voorts het moeilijkste gedeelte van het mobiliseeren achterwege blijft, n.l. het samenstellen van de treinen.

Het geregeld aangevoerde voordeel van het zuivere Zwitsersche militiestelsel — n.l., dat de zeer beperkte eerste-oefeningstijd wordt gecompenseerd door de *jaarlijksche* herhalingsoefeningen voor alle lichten, zoodat de opkomst

telken jare automatisch aanvangt met een *volledige* mobilisatieoefening — wordt ten onzent volkomen gemist; zelfs voor Zwitserland geldt het niet geheel meer, omdat daar na een recruteschool van 60 tot 90 dagen slechts de jongste 7 der 13 lichten elite worden opgeroepen voor een herhalingsoefening van 11 (artillerie 14) dagen: ¹⁾ Ook daar wordt de oorlogsterkte derhalve lang niet meer bereikt; intusschen zullen de oefensterkten er zeker tweemaal zoo groot zijn als bij ons. ²⁾ De landweer heeft daar op 8 lichten één (onder-officieren en hooger 2) herhalingsoefening; om toch een partieele mobilisatieoefening te houden en oefensterkten van beteekenis te verkrijgen, roept men bij de onderdeelen daarvan als regel slechts eenmaal in de 4 jaar, doch dan ook 4 lichten tegelijk op.

Het is thans ruim 20 jaar geleden dat onze krijgsmacht voor het laatst mobiliseerde. Een zeer groot percentage van de beroeps- en a fortiori van de verlofs-officieren, die dat meemaakten, heeft reeds den militairdienst verlaten, waarmede een belangrijk deel van de weleer verkregen ervaring weer is te loor gegaan; daar nu verder, zooals uiteengezet „onze jaarlijksche herhalingsoefeningen nimmer hooger kunnen reiken dan een vrij schraal surrogaat voor mobiliseeren”, *kan het tijdstip niet ver meer zijn of proefmobilisaties worden in het nieuwe stelsel onmisbaar, wil men in het nieuwe leger „mobiliseeren” met vol vertrouwen kunnen tegemoet zien.*

Ik beval in mijn vorig artikel daartoe aan om af en toe bij één regiment per divisie 4, liefst 6 lichten tegelijk te doen opkomen.

Intusschen werd van bevriende en zeer gewaardeerde zijde mijn aandacht er op gevestigd, dat volgens art. 33 der thans van kracht zijnde Dienstplichtwet de herhalingsoefeningen — welker duur volgens dat art. „ten hoogste 40 dagen voor de landmacht bedraagt, in den regel over 2 tijdvakken verdeeld” — „behoudens de door den Minister vast te stellen uitzondering worden vervuld binnen 6 jaren na het jaar, waarin de eerste oefening werd beëindigd.”

Bij het formuleeren van deze verplichtingen heeft, natuurlijk indirect gedwongen, voorgezeten, dat bij het voormalige eigenlijke leger de beruchte derde herhalingsoefening zou vervallen en dat die bij de voormalige landweer, thans de hooger genummerde regimenten, uitgesloten zouden zijn. Veel van het voorheen met moeite verkregene is toen op eenmaal prijs gegeven. ³⁾ Men kan hier met oud-Minister STAAL spreken van „een rampzalig offer aan een verkeerden volksgeest” ⁴⁾.

Uit bovenvermelde bepalingen van art. 33 Dienstplichtwet volgt, dat de

¹⁾ Minimum: trein 60, maximum cavalerie 90 oefeningsdagen; infanterie en wielrijders 65 dagen. Het voornemen bestaat om hier, in verband met het groot aantal moderne vuurwapenen, den eerste-oefeningstijd iets te verlengen, waartegenover wellicht een kleine compensatie in het aantal herhalingsoefeningen? Nog steeds geldt daar de dienstplichtwet van 1907.

²⁾ De divisien houden bij toerbeurt „cours de répétition de détail, de détachement, de division et de manoeuvre”.

³⁾ De belangrijke nadeelen, welke het voor onze landsverdediging heeft, dat de regimenten, hooger genummerd dan 22, in vreedetijd nimmer bijeenkomen, vindt men van mijn hand puntsgewijze kort samengevat in *Krijgswetenschap* 1923/4, blz. 58/61. In het Maandblad van *Ons Leger* las ik onlangs, dat men in België het peil der reserve-divisien zoo hoog mogelijk wil voeren, o.m. door daarbij voor elke lichting 2 herhalingsoefeningen van 8 dagen in te voeren.

⁴⁾ Handelingen Eerste Kamer, 1912/3, blz. 641 naar aanleiding van het door de wetten Cool-COLIJN doen vervallen van de 3de herhalingsoefening voor het leger en de 2de voor de landweer.

mogelijkheid van „bij één regiment per Divisie liefst 6 lichten tegelijk te doen opkomen” praktisch niet bestaat, tenzij *ter wille van het goede doel* de tirade „door den Minister vast te stellen uitzonderingen” in het vuur word^t gebracht. Reeds von MOLTKE SR. leerde: „die Strategie ist ein System von Aushilfen”; dit zelfde geldt ook de legervorming. Het is voor het beoogde, hier ontwikkelde doel geen bepaald vereischte, dat de mobilisatieoefening bij een *regiment* per divisie wordt gehouden; neen, in den door mij thans weer op blz. 385 geformuleerden eisch valt het zwaartepunt overwegend op de bij „proefmobilisaties aan het licht komende onvolkomenheden, waarvan partij ware te trekken voor onze geheele krijgsmacht.” De *ervaring* is hoofdzaak, de *grootte* van de eenheid, waarmede de proef wordt genomen, bijzaak, mits slechts binnen die eenheid het beeld eener *volledige* mobilisatie wordt verkregen. Deelt men nu de beide herhalingslichten, welke bij het betrokken regiment opkomen, in bij één bataljon, dan wordt daar reeds een mobilisatiesterkte van $3 \times 2 = 6$ lichten (verminderd met het verloop) verkregen. Dit zal mogelijk bij alle onderdeelen niet geheel voldoende zijn om de werkelijkheid *volkomen* na te bootsen, d.w.z. het betrokken onderdeel geheel op oorlogssterkte te brengen en nog eenig overcompleet personeel over te houden, dat op den 1sten of 2den mobilisatiedag wordt gedirigeerd op het op te richten depot. Een eenvoudige rekensom kan uitmaken, of men daarvoor 7 of wellicht 8 bataljonslichten noodig heeft, waartoe aan de betrokkenen één, respectievelijk 2 jaar uitstel van opkomst voor herhalingsoefeningen te verleen.

Uit dezen opzet volgt, dat, daar hij geheel gebaseerd is op verplichtingen, welke toch vervuld moeten worden, de extra-kosten minimaal zullen zijn, vooral, indien de periodes en de mobilisatiecentra, waar de proeven gehouden worden, doelmatig worden gekozen, zoodat er een maximum legeringsruimte beschikbaar is. Op de paarden kom ik zoo aanstonds na de veldartillerie terug. Natuurlijk wordt, door proefmobilisaties, b.v. bij één regiment infanterie per divisie eenigszins het normaal-schema verbroken, volgens hetwelk tegenwoordig de najaarsherhalingsoefeningen worden gehouden, doordien bedoeld regiment uitvalt, doch dit nadeel is niet overwegend, wanneer men de groote voordeelen in rekening brengt, welke de hier aanbevolen steekproeven zullen schenken; men kan er te lichter over heen stappen door te bedenken, dat b.v. in 1932 bij geen enkel regiment infanterie herhalingsoefeningen hebben plaats gevonden.¹⁾ Het spreekt overigens wel vanzelf, dat het niet de bedoeling van het hier uitgewerkte voorstel is, dat de gemobiliseerde bataljons wederom zouden worden naar huis gezonden, zoodra de opkomst als voltooid kan worden beschouwd, doch dat de 17 dagen herhalingsoefening in dat verband zouden worden uitgediend: een gelegenheid om af en toe hier en daar ook eens te oefenen met bataljons op oorlogssterkte.

De uitwerking van het ontwikkelde denkbeeld kan, voor wat de veldartillerie betreft, achterwege blijven. Daar het ook hier meer te doen is om ervaring en de daaruit te putten lessen dan om groote oorlogssterkten op te zetten, kan zeer wel worden volstaan door b.v. om elke 2 jaar bij één onzer regimenten veldartillerie op de hiervóór aangegeven wijze een gemobiliseerde afdeeling in

¹⁾ Mocht men onder *bijzondere* omstandigheden bedoeld nadeel overwegend oordeelen, dan is het volkomen te ondervangen door de mobilisatieproef te doen samenvallen met de gewone herhalingsoefeningen. Dat het zich doen ontplooien van het oorlogsbataljon tot het herhalingsoefeningen-regiment administratief te bezwaarlijk zou zijn, wordt door mij niet gedeeld; intusschen blijft dat betrekkelijk een bijzaak.

het leven te roepen; zóó krijgt in matig tempo elk regiment, d.w.z. ook elke divisie een beurt ¹⁾.

M.m. zal het denkbeeld ook toepassing moeten vinden voor compagnieën en eskadrons wielrijders, reserve-eskadrons huzaren, batterijen motor- en lucht-doelartillerie, compagnieën pioniers, gemotoriseerde of met paarden bespannen onderdeelen van de divisiegroepstreinen, enz. Voor zoover mij bekend zijn de eenige mobilisatieproeven, in ons nieuwe leger genomen, die geweest voor een reserve-eskadron in 1926 en 1928, toen Generaal-Majoor A. van Mens Commandant der Lichte Brigade enz. was.

Aan al deze proefmobilisaties kan men *meer of min* het element der verrassing verleen; ook kan men in enkele andere opzichten *meer of min* de werkelijkheid trachten na te bootsen. Het element der verrassing wordt beheerscht door het al-, ten deele (de maand) of in het geheel niet bekend zijn van den datum van opkomst.

Wil men de mobilisatie-oefening houden met den minsten omslag — doch dit is niet het ware — dan kan zij plaats vinden bij den aanvang eener gewone herhalingsoefening; dan behoeft niemand van de opkomenden een bijzondere waarschuwing vooraf. Een middenweg is, dat men de betrokken lichtingen van het regiment er bij de algemeene jaarlijksche afkondiging van de herhalingsoefeningen mede in kennis stelt, dat zij in de *n*^{de} maand des jaars telegrafisch zullen worden opgeroepen. Het ware wordt het eerst, indien de betrokkenen *geheel onverwachts* telegrafisch worden opgeroepen; voor een te mobiliseeren bataljon met zijn overcompleteet zal men met ± 1000 telegrammen kunnen volstaan, welke op dag *d*, uur *u* desnoods uit een aantal plaatsen tegelijk kunnen worden verzonden. Natuurlijk zal hierbij het beeld der vóórmobilisatie tot zijn recht moeten komen, zoodat de kernen b.v. 24 uur vóór de groote massa moeten worden opgeroepen; het geheel verloopt dan natuurgetrouw. Laat men de proefmobilisatie niet samenvallen met de gewone herhalingsoefeningen, dan verdient het houden in de groote vacantie de voorkeur, omdat dan *leeraren, onderwijzers en leerlingen* vrij zijn, bovendien de lagere scholen leeg staan voor opkomst onder de wapenen.

Inzake het meer of min nabootsen van de werkelijkheid spelen overigens de paarden de hoofdrol; zij beheerschen ook voornamelijk de kosten van de proefmobilisaties, welke verder, als gezegd, bij doelmatige regeling, gering kunnen blijven. ²⁾ Wil men de uitgaven voor paarden tot een minimum beperken, dan moet de mobilisatie van een afdeeling veldartillerie, van treincolonnes, ook van den trein van de te mobiliseeren bataljons infanterie zoo natuurgetrouw mogelijk worden nagebootst met paarden uit de vredessterkte. Het behoeft echter geen betoog, dat het verre de voorkeur verdient om aan de door mij aanbevolen proefmobilisatie een meer of min natuurgetrouw nagebootste paardenvordering te verbinden door te werken met te huren (z.g. gevorderde) paarden, welke op z.g. vorderingsplaatsen worden afgeleverd. Dit schenkt 1°

¹⁾ Door de mobilisatieproeven methodisch te doen rouleeren over de divisieën, regimenten, enz. trekt men achtereenvolgens partij van de inzichten en de ervaringen van verschillende hogere chefs, terwijl de uiteenlopende omstandigheden in verschillende deelen des lands achtereenvolgens tot haar recht komen.

²⁾ Behoudens, dat het Rijk bij het onverwachts doen opkomen van dienstplichtigen zal worden aangesproken voor schadevergoedingen. Men denke b.v. aan een aannemer, die bezig is met een bouwwerk en dit in den steek moet laten en aan tal van dergelijke gevallen. Aan een *verrassende* proefmobilisatie zullen derhalve o.i. vrij belangrijke kosten zijn verbonden (Red.).

het voordeel, dat ervaring wordt opgedaan omtrent geaardheid, aanvankelijke training en gebruik van stads- en landbouwpaarden,¹⁾ terwijl 2° geen inbreuk wordt gemaakt op de oefeningsvoorwaarden van de korpsen, aan wie anders de paarden tijdelijk zouden zijn ontnomen; dit laatste voordeel weegt in het nieuwe leger te zwaarder, daar bij de bereden artillerie tweemaal per jaar een lichting stukrijders in opleiding is.

In dit verband zij in herinnering gebracht, dat er reeds in de jaren, welke den grooten oorlog voorafgingen, ten onzent mobilisatieoefeningen voor batterijen V.A. hebben plaats gevonden met z.g. gevorderde (in werkelijkheid: gehuurde) paarden.²⁾ Die oefeningen werden om de kosten tot een minimum te beperken, gehouden in een der maanden, waarin de boerenpaarden het best voor den landbouw te missen zijn, de toe te kennen vergoeding derhalve het geringst kan zijn, en wel in Februari. Ook werden er toen jaarlijks proefvorderingen van paarden gehouden zoodanig, dat elk onzer ruim 70 vorderingsdistricten in 10 jaar één beurt zou krijgen. Vooral eerstbedoelde oefeningen vormen in het nieuwe leger, nu zelfs alle batterijcommandanten reserve-officieren zijn, een conditio sine qua non om het systeem bij te houden en op gezette tijden ervaring ter zake op te doen. Om een belangrijk detail te noemen, lijdt het geen twijfel of de verhouding tusschen huurkoetsiers- en boerenpaarden is onder de te vorderen paarden door de enorme uitbreiding van het aantal personen-auto's grondig gewijzigd en daarmee b.v. de verhouding in de tailles van de op te leggen hamen en hoefijzers. Doch ook het jaarlijks houden van enkele proefvorderingen voor paarden, thans ook voor auto's, zal op den duur moeten worden hervat, wil men te dezen paraat blijven. Ook hier gaat het weer niet om een *groot* aantal districten, doch wel om de jaarlijks op te doene ervaring en de daaruit te putten lessen.

Wij meenen met het vorenstaande de hoofdlijnen van het denkbeeld „proefmobilisaties” voldoende te hebben aangegeven. Wij achten haar van veelzijdiger en ook veel hooger nut dan de zeer nuttige, tegenwoordig jaarlijks gehouden oefening in munitieaanvulling bij een der Divisiën. Willen wij in ons nieuwe leger, volgens het militiestelsel opgebouwd, een zekeren weg bewandelen ten aanzien van de mobilisatie, dan moeten wij methodisch inschakelen, wat het Zwitsersche militiestelsel door zijn groot aantal herhalingsoefeningen meerendeels automatisch in den schoot valt. De kosten zullen zeer klein blijken; het te verkrijgen voordeel is enorm groot.

In mijn voorstel werd er eenige malen de nadruk op gelegd, dat het meer gaat om de ervaring dan om de groote eenheden of zeer vele proeven. Maar de verkregen ervaring moet worden uitgebuit voor onze *geheele* landmacht, in de eerste plaats voor de reserve-officieren. Beknopte verslagen van de gehouden mobilisatieproeven, waarin de aan het licht getreden onvolkomenheden kort vermeld en praktische wenken worden gegeven, moeten het gemeengoed van

¹⁾ Een fout, waaraan velen, waaronder ook schrijver dezer als B. C., zich in Aug. 1914 hebben schuldig gemaakt, is, dat men uit te grooten ijver om de spanningen spoedig handelbaar en volkomen geschikt te maken, de paarden de eerste weken te lang in het tuig hield en wat veel vergde; zij vielen af, terwijl in Sept. 1914 te veel schavingen enz. voorkwamen.

²⁾ O.a. in 1912 te Utrecht, in 1913 te Ede en Breda. Van de eerste is een vrij uitvoerige beschrijving van mijn hand in *M a v o r s* 1913, omtrent die van 1913 een van den heer C(A R S T E N S) in *A l l e n W e e r b a a r* 1913. De officieele rapporten zijn ongetwijfeld nog beschikbaar.

het leger worden, daartoe als bijdragen tot het VAK VAN ONDERWIJS „mobiliseeren” worden behandeld op de scholen voor reserve-officieren, de K.M.A., alle herhalingscursussen en -oefeningen van reserve-officieren in den geest, zooals zulks in mijn vorig artikel werd aangegeven ten aanzien van het bespreken van de mobilisatie-instructies zelve. De aan het licht tredende onvolkomenheden zullen er aanleiding toe vormen om die instructies op gezette tijden partieel aan te vullen of te wijzigen, en ze mede aldus te houden op de hoogte van den tijd in verband met veranderingen in de organisatie, bewapening, enz.

Tot slot een opmerking van praktischen aard. Mobiliseeren is in zijn *voorbereiding* een zaak van methode, voorzorg en overleg, in zijn *uitvoering* een zaak van realiteit onder bezwarende omstandigheden, van handelen, initiatief, op-drijven, voorzieningen treffen, indien iets spaak loopt of achterwege blijft, vindingrijkheid, onderkennen en in toepassing brengen van „das System von Aushilfen.” In mijn vorig artikel poneerde ik de stelling, dat, indien bij mobilisatie de compagnieën en batterijen vlot en kant voor den dag komen, zij tijdig paraat zijn, ons oorlogsleger stellig voor 90 % in elkaar zit. Oorlogs-compagnies- en -batterijcommandanten, ook al hun naaste helpers in den officiers- en den onderofficiersrang komen bijna uitsluitend voort uit het verlofs-personeel. Het zooëven door mij aangestipte vormt een aanwijzing voor de richting, waarin hun opleiding en opvoeding voornamelijk moet worden geleid: geen doode dienaren, gewend om gemakzuchtig aan de schoolbanken te kleven, geen schijngeleerdheid, geen letterknechterij en muggenzifterij van te vele en te uitgebreide reglementen, welke ten slotte den geest kunnen verstrikken en verstrammen, doch door de sport reeë, vlotte personen aangekweekt, door de opvoeding mannen van de daad, besluitvaardig en vindingrijk, die zich, nimmer onthand, door geen tegenspoeden uit het veld laten slaan en tot het uiterste er voor pal staan om de opgedragen taak naar behooren te vervullen.

Voor het beroepselement blijft moed houden en volhouden, methodisch doorgaan de boodschap op een veld van veel wijder omvang dan alleen de mobilisatie, al blijft deze een zeer voornaam onderdeel. De vele en velerlei, waaronder zeer hooge, blijken van waardeering welke de krijgsmacht na 27 Maart 1934 van de meest verschillende zijden in ontvangst heeft mogen nemen, bewijzen, dat men op den goeden weg blijft en schenken vertrouwen voor de toekomst.

De Redactie brengt in herinnering, dat de antwoorden op de Tactische prijsvraag (Augustus-nummer, blz. 353) en op de Tuchtrect prijsvraag (Augustus-nummer, blz. 358) uiterlijk 15 September a.s. in haar bezit moeten zijn.

OPTREDEN VAN HET BATALJON BIJ HET VERTRAGEND GEVECHT

door C. J. A. VAN DER HEEM,

Kapitein der infanterie, Leeraar K. M. A.

BESPREKING EN UITWERKING DER OEFENING OPGEGEVEN IN
HET AUGUSTUSNUMMER.

(met 1 schets).

BEOORDEELING VAN DEN TOESTAND.

1. Vijand.

Tot op heden waren de Blauwe troepen op de Veluwe in de meerderheid. Wel hebben hun aanvallen heden niet het gewenschte gevolg gehad, maar het feit reeds, dat aangevallen werd, wijst op grooter kracht. Hieruit mogen wij dus besluiten, dat de kans gering is, dat de vijand nog heden nacht of bij het aanbreken van den dag tot een krachtigen aanval zal overgaan. Het is intusschen bekend, dat aanzienlijke Roode strijdkrachten in opmarsch zijn. Een krachtig optreden van Rood zal zich dus naar alle waarschijnlijkheid niet lang meer laten wachten, zoodat Blauw zich daarop met spoed moet voorbereiden.

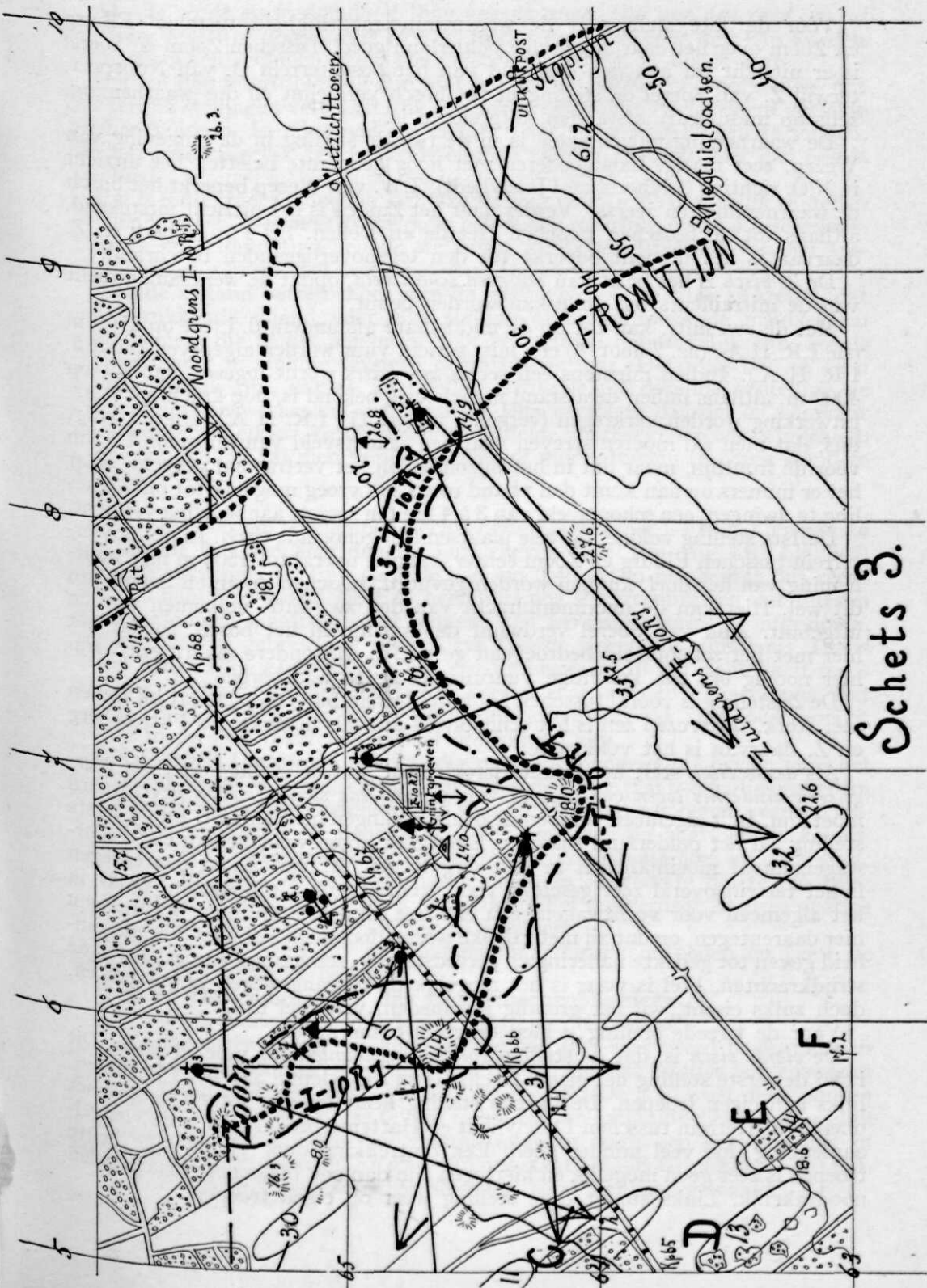
2. Eigen voornemens.

Zooals uit de onderstelling blijkt, heeft de legercommandant tot opdracht zijn troepen achter de Geldersche IJssel te brengen, met dien verstande, dat hij eerst de 24sten Juni het geheele Iste Leger op den rechter IJsseloever mag hebben gebracht, omdat eerst op dien datum de rivier door andere troepen is bezet. Hij moet dus tijd winnen en heeft daarom besloten *het verdragend gevecht* te voeren, dat immers ten doel heeft onder sparing van eigen strijdkrachten, 's vijands opmarsch te vertragen en tevens diens gevechtskracht zooveel mogelijk te verzwakken (vergelijk I.R. II A., punt 304). Hij wenscht zulks te doen door in een aantal achter elkaar gelegen stellingen een in tijdsduur beperkten weerstand te bieden met de bedoeling, uit elk dezer stellingen volgens een te voren beraamd plan, vrijwillig terug te gaan *alvorens de vijand een krachtigen aanval begint*.

3. Keuze der stellingen.

De eischen, waaraan de in te nemen stellingen moeten voldoen, zijn neergelegd in punt 306, I.R. II A. Wij willen thans nagaan in hoeverre de gekozen stellingen aan deze eischen voldoen.

De *1ste eisch* is, dat de stelling goede *waarnemingsmogelijkheden* biedt, ten einde verzekerd te zijn van een zoo groot mogelijke uitwerking van het artillerie- en infanterievuur.

Schets 3.

Vóór de Iste stelling is de waarnemingsmogelijkheid tusschen Elburg en Zoom over het daar aanwezige polderland goéd. Tusschen Zoom en Soerel is er uitzicht tot aan den oostrand van het boschterrein O. van Nunspeet, terwijl Z. van Soerel de stelling in het bosch verdwijnt en dus waarneming, zelfs op middelbare afstanden, uitgesloten is.

De waarnemingsmogelijkheid is in de tweede stelling in de omgeving van Wezep, zeer matig. Landgoederen met hoog geboomte beletten het uitzicht in N.O. richting (Oldhorst en IJsselvlied). Z.W. van Wezep beperkt het bosch de waarneming ten zeerste. Verder naar het Zuiden is het uitzicht uitstekend, althans tot de bosschen tusschen Heerde en Dellen. Bij Putjensberg en Z. daarvan is het uitzicht beperkt tot den tegenoverliggenden boschrand.

De 2e eisch is het bezit van een goed schootsveld, opdat de werkzame dracht van de mitrailleurs ten volle kan worden benut.

Met de zw. mitr. kan tot op de middelbare afstanden, d. i. tot op 1700 m (zie I.R. II A., blz. 2 noot ¹) een juist gericht vuur worden afgegeven (punt 5, I.R. II A.). Indien minstens een sectie zw. mitrs wordt ingezet, kan tot op 4000 m, althans indien de afstand nauwkeurig bekend is, nog krachtige vuuruitwerking worden verkregen (vergelijk bijlage III I.R. II A.). Hieruit volgt dus, dat men zal moeten streven naar een schootsveld van minstens 1,5 km vóór de frontlijn, maar dat in het bijzonder bij het vertragend gevecht, waar het er immers op aan komt den vijand reeds zoo vroeg mogelijk tot ontwikkeling te dwingen, een schootsveld van 3 à 4 km ten zeerste aanbeveling verdient.

De Iste stelling voldoet op vele plaatsen aan genoemde eisch. In het polderterrein tusschen Elburg en Zoom echter, zal niet overal tot 1500 m met waarneming van het doel, kunnen worden gevuld, tusschen Zoom en Soerel kan dit wel. Hier kan de maximumdracht van den zw. mitr. volkomen worden uitgebuit. Zuid van Soerel verdwijnt de frontlijn in het bosch, zoodat het hier met het schootsveld bedroevend gesteld is. Bijzondere maatregelen zijn hier noodig om een krachtige vuuruitwerking te waarborgen.

De 2e stelling is vooral tusschen het boschterrein bij Wezep en dat bij Dellen zeer sterk. Bij Wezep zelf is het schootsveld dikwijls beperkt. Bij Putjensberg en Z. daarvan is het voldoende.

Als derde eisch stelt het infanteriereglement, dat de stelling door een voor-gelegen hindernis tegen een aanval van gepantserde strijdkrachten gevrijwaard moet zijn. In 't algemeen voldoen de beide stellingen hieraan niet. Bij de eerste stelling zal het polderland tusschen Elburg en Zoom wellicht aan een vechtwagenaanval moeilijkheden in den weg leggen, Z. van Zoom daarentegen is het terrein overal zeer geschikt voor vechtwagens. De bosschen, welke in het algemeen voor vechtwagens een ernstige hindernis vormen, begunstigen hier daarentegen, omdat zij met talrijke wegen doorsneden zijn en dus gelegenheid geven tot gedekte nadering en gereedstelling, een aanval van gepantserde strijdkrachten. Wel is waar is het mogelijk de toegangswegen te versperren, doch zulks eischt, wil het grondig geschieden, vrij veel tijd.

Voor de tweede stelling gelden dezelfde opmerkingen.

De vierde eisch is, dat de stelling goede vleugelaanleuning moet hebben. Dit is bij de eerste stelling het geval. Rechts is zij aangeleund aan het IJsselmeer, links aan eigen troepen. De tweede stelling heeft op den rechtervleugel het open polderterrein tusschen IJsselvlied en Hattemberbroek. Hier is de vleugelaanleuning dus veel minder goed. Een omtrekking door vijandelijke lichte troepen is zeer goed mogelijk en hiertegen zijn dan ook bijzondere maatregelen noodzakelijk. Links steunt deze stelling weer op eigen troepen.

Aan de vijfde eisch, dat de stelling gelegen moet zijn aan den rand van of kort voor bedekt of heuvelachtig terrein, zoodat desnoods over dag kan worden teruggetrokken, voldoen beide stellingen bijna overal in hooge mate.

Het zal den lezer duidelijk zijn, dat het slechts zelden zal voorkomen, dat het terrein stellingen verschaft, die aan alle in het infanteriereglement gestelde eischen voldoen. In elk geval zal men er naar streven stellingen te vinden, die zoo goed mogelijk aan bedoelde eischen voldoen, hetgeen hier dan ook is geschied.

Het is echter niet voldoende, dat elke stelling voor zich aan redelijk te stellen eischen voldoet. Men moet de stellingen ook in hun onderling verband beschouwen. Immers de afstand tusschen de stellingen, de begaanbaarheid van het tusschengelegen terrein, het wegennet enz. spelen een belangrijke rol.

Wat de afstand betreft moet men de stellingen zóó trachten te kiezen, dat een oprukkende vijand voor elke stelling al de tijdroovende maatregelen moet nemen, die in het algemeen voor een aanval noodzakelijk zijn, zooals verkenningen, in stelling brengen der artillerie, enz. Het mag b.v. in geen geval mogelijk zijn, dat de vijandelijke artillerie uit dezelfde opstelling de beide stellingen werkzaam kan bevuren. Men neemt ze daarom bij voorkeur ± 12 km achter elkaar, zooals in het behandelde voorbeeld dan ook is geschied.

In elke stelling zal men vervolgens één of meer etmalen trachten stand te houden.

Wij zullen ons om te beginnen slechts bezig houden met I—10 R.I. en nemen aan, dat de B.C. het door den R.C. uitgegeven bevel (zie Aug. afl., blz. 345) om 2.10 ontvangt. 17 Juni gaat de zon om 3.40 op en het begint dus reeds om 3.10 licht te worden. De B.C. heeft dus nog slechts ruim een uur tijd om zijn voorloopige maatregelen te nemen. Een *terreinverkenning* is uitgesloten, eerstens wegens gebrek aan tijd, en ten tweede wegens de duisternis. Dit is in het behandelde geval echter geen ernstig bezwaar. 10 R.I. toch heeft reeds een dag in deze terreinen gestreden, zoodat mag worden aangenomen, dat C.—I—10 R.I. althans in het rechtergedeelte van zijn vak zeer goed thuis is, terwijl hij in het linker niet geheel vreemd zal zijn.

C.—I—10 R.I. geeft nu zoo spoedig mogelijk mondelinge bevelen voor het voorloopig bezetten van de stelling, en wel in de eerste plaats aan die eenheden, welke zich nog onder bescherming van de duisternis moeten verplaatsen. Van te voren maakt hij daartoe, aan de hand van de kaart en de kennis, welke hij van het terrein bezit, een *voorloopig verdedigingsplan* op en besluit:

— drie tirailleurcompagnieën naast elkaar in de voorste lijn te plaatsen;

— van de 5 sectiën zw. mitrs. 3 sectiën in het rechterdeel, de twee overige in het linker gedeelte van zijn vak te plaatsen.

Ondertusschen heeft hij zijn ondercommandanten ontboden en geeft de volgende afzonderlijke bevelen:

Aan de commandanten der tirailleurcompagnieën.

— 1. Geen nadere bijzonderheden omtrent den vijand;

— 2. *Ons regiment* zal een verdedigingsstelling met zeer breed front innemen in den Oostrand van de Doornspijsche Heide. Aan *ons bataljon* is toegewezen het vak tusschen Zoom en hoogte 24.9 (vt 8—64). (De B.C. wijst deze punten op de kaart aan, terwijl hij ze tevens in het terrein aanduidt, hetgeen mogelijk is, omdat de verschillende ondercommandanten reeds een geheelen dag in het terrein hebben vertoefd.) *Rechts* van ons staat III—R.Gr., *links* II—10 R.I.

— 3. *Frontlijn* (deze wordt op dezelfde wijze kenbaar gemaakt.)

1—I—10 R.I. rechter voorcompagnie van Zoom tot en met de spoorbaan;
2—I—10 R.I. midden-voorcompagnie van de spoorbaan tot hoogte 16.7
(vt 7—64);

3—I—10 R.I. linker voorcompagnie van hoogte 16.7 tot hoogte 24.9 (vt
8—64).

— 4. *Wijze waarop de voorcompagnieën hun stellingen moeten innemen.*
(n.b. 1 en 2—I—10 R.I. bevinden zich tijdens de bevelsuitgifte in voorste linie,
terwijl 3—I—10 R.I. zich als bat. res. achter den linker voorcompagnie bevindt).

Aanvankelijk blijven de voorsectiën van 1 en 2—I—10 R.I. aan den vijand.

Zoodra door de overige sectiën dier compagnieën de frontlijn is bezet,
worden ook de voorsectiën teruggenomen onder achterlating van één geweergroep per voorcompagnie, welke groepen worden bestemd tot *voorposten met waarschuwendende taak.*

3—I—10 R.I. neemt onverwijld de bevelen opstelling in.

— 5. *Mijn commandopost* bij Gringroeven (vt 6—64).

— 6. Nadere bevelen volgen.

— 7. Uitvoeren!

Omdat de tijd dringt, blijven de commandanten der voorcompagnieën niet bij de verdere bevelsuitgiften. De commandanten der overige rechtstreeks onder den B.C. staande onderdeelen zijn bij deze bevelsuitgifte aanwezig geweest, zoodat de B.C. niet in herhalingen behoeft te vervallen.

Aan C.—M.C.—I—10 R.I.

— 1. De sectiën der M.C., plus de sectie van 2 M.C., die bij Uitzichttoren (v 9—65) te uwer beschikking staat, **in stelling** te (de B.C. wijst op de kaart de stelling terreinen aan (zie *schets 3*)).

— 2. *Vuurvoorbereiden* (ook dit wordt op de kaart aangegeven, zie *schets 3*).

— 3. Nadere bevelen volgen.

— 4. Uitvoeren!

Aan C.—sectie—10 C. MR.

— 1. *In stelling* te (zie *schets 3*).

— 2. *Vuurvoorbereiden* op: Kijkuit (vt 4—64) en Gringroeven (vt 4—64 en 5—64).

— 3. Vuuropening op mijn bevel.

— 4. Nadere bevelen volgen.

— 5. Uitvoeren!

Aan C.—sectie—10 Bt 6 veld.

— 1. *Stuksgewijze in stelling* te (zie *schets 3*).

— 2. *Vuur doen voorbereiden* op vecht- en pantserwagens.

— 3. Nadere bevelen volgen.

— 4. Uitvoeren!

Aan C.—Vbd. A.—I—10 R.I.

— 1. *Verbind* mij met:

cp—1—I—10 R.I.

cp—3—I—10 R.I.

de bataljonsuitkijkpost op hoogte 24.0.

— 2. Nadere bevelen volgen.

— 3. Uitvoeren!

Na de uitgifte dezer korte bevelen is het licht geworden. De B.C. gaat thans, voor zoover dit nog noodig is, de stelling *nader verkennen* en geeft gedurende die verkenning zoo noodig en zoo mogelijk reeds aanvullende bevelen. Hij doet zich vergezellen door den luitenant adjudant, den gasofficier, den bataljonsuitkijkonderofficier en zijn ordonnanswielrijders (zie I.R. II A., punt 169). Gedurende en na zijn verkenning, stelt hij nader vast:

- a. hoe de vuurkracht moet worden gebruikt;
- b. of een reserve moet worden gevormd, waarvan deze moet worden genomen en waar zij dient te worden opgesteld;
- c. of in de voorloopig bevolen opstelling wijziging moet worden gebracht;
- d. hoe het terrein in staat van verdediging moet worden gebracht;
- e. op welke wijze de uitkijkdienst moet worden geregeld, waartoe hij de bataljons adj. met behulp van den bataljonsuitkijkonderofficier een plan doet opmaken.

De gasofficier en de C.-Vbd. A. verrichten, ieder op zijn gebied, eveneens de noodige verkenningen (zie I.R. II A., punt 169).

ad a. De B.C. beschikt over:

- 5 sectiën zware mitrailleurs,
- 1 sectie mortieren,
- 1 sectie 6 veld en
- 3 tirailleurcompagnieën.

Hij blijft bij zijn besluit **de zw. mitrs** in stelling te brengen, zooals *schets 3* dit aangeeft.

Vóór de 3 sectiën, die tusschen Zoom en hoogte 18.0 geplaatst zijn, brengt hij de frontlijn vooruit tot over hoogte 14.4, met opdracht aan de hier geplaatste tirailleurcompagnie de zw. mitrs in front te dekken. De opstelling der zw. mitrs is voorts zóó gekozen, dat hun terugtocht ook over dag gewaarborgd is.

De 2 andere sectiën beheerschen de rest van het terrein vóór de frontlijn. Zij kunnen eveneens gedekt terug trekken.

Bij de plaatsing is er voorts op gelet, dat deze wapenen:

- 1°. het geheele voorterrein tot aan den tegenoverliggenden boschrand met waarneming van het doel onder vuur kunnen nemen en daarbij vuurconcentraties op door den B.C. bepaalde terreindeelen kunnen leggen.
- 2°. op krachtige wijze aan het stormvuur kunnen deelnemen.

De **mortier-sectie** is zoodanig geplaatst, dat het gevaarlijkste aanvalsterrein, n.l. het kopjesterrein N.W. van de spoorbaan kan worden bevuurd. In dit terrein zullen gedeelten zijn die met het vlakbaanvuur van de geweren en mitrailleurs niet te bereiken zijn. De B.C. vraagt voorts den R.C. op dit terrein artillerievuur te doen voorbereiden.

De **sectie 6 veld** is bestemd voor het stuksgewijze bestrijden van vechten pantserwagens. De stukken moeten dus daar staan, waar op een dergelijken aanval de meeste kans bestaat. Dit is waar het bedekte terrein aan 's vijands zijde de stelling het dichtst nadert, n.l. tusschen Zoom en hoogte 18.0.

De **tirailleurscompagnieën** kunnen vuur brengen tot op 1000 m vóór de frontlijn.

ad b. De B.C. is van oordeel, dat aan een bataljonsreserve om vuur te brengen op een bepaald terreingedeelte tusschen front- en stoplijn geen behoefte bestaat. Toch wenscht hij iets in de hand te hebben om beweeglijk te kunnen optreden bij een onverhoedsche plaatselijke doorbreking van de

frontlijn, bij het ontstaan van een paniekje en dergelijken. Hij onttrekt daartoe een sectie aan de midden voorcompagnie en plaatst deze als bat. res. bij Kraaienberg. Deze sectie kan bij de middencompagnie het best worden gemist, omdat deze compagnie zeer krachtig wordt gesteund door vuur van zware mitrailleurs.

ad c. Een deel der rechter voorcompagnie moet, zooals reeds gezegd, worden vooruit geschoven tot hoogte 14.4, hieruit volgt, dat ook de midden compagnie enkele groepen vooruit moet brengen om aansluiting te krijgen.

ad d. In overeenstemming met het bevel van de R.C. besluit de B.C. tot het doen maken van lichte gevechtsdekkingen en een draadhindernis om elk mitrailleurnest, alsmede om zijn cp.

ad e. De uitkijkdienst levert hier geen moeilijkheden op. Het geheele voorterrein is te overzien en er zijn talrijke goede uitkijkpunten te vinden.

Als gevolg van deze verkenning en het bevel van den R.C. maakt de B.C. een *verdedigingsplan* en geeft naar aanleiding daarvan zijn definitief verdedigingsbevel uit. Ook dit kan in den vorm van achtereenvolgende afzonderlijk uit te geven bevelen geschieden. Zeer veel zaken zullen echter voor allen van belang zijn en om niet in onnoodige herhalingen te vervallen, geven wij hieronder een schriftelijk verdedigingsbevel, waarin alles wat op het bataljon betrekking heeft (vergelijk punt 176 I.R. II A.) is samengevat.

C.—I—10 R.I.
N°.

Geheim.

Exemplaar N° .
cp 17 Juni 8.00

Verdedigingsbevel.

1. Vijand.

Geen nadere bijzonderheden.

2. Eigen toestand en voornemens.

Ons regiment zal een verdedigsstelling inrichten in den Oostrand van de Doornspijsche Heide. Aan ons bataljon is een vak toegewezen met de *grenzen*:

Rechts: Lage Bijsel (vt 0—65) = Zoom = hoogte 26.3 (vt 9—65) = School (vt 18—63)

Links: hoogte 22.6 (vt 6—63) = hoogte 24.9 (vt 8—64) = Uitkijkpost (vt 9—64) = hoogte 31.8 (vt 12—62)

Rechts van ons staat III—R. Gr.

Links van ons staat II—10 R.I.

3. Algemeene inrichting van de stelling.

a. Beloop van de frontlijn.

. Zoom = hoogte 14.4 (vt 5—64) = hoogte 18.0 (vt 6—64) = hoogte 16.7 (vt 7—64) = hoogte 24.9 (vt 8—64) = vliegtuigloodsen = hoogte 51.3 (vt 8—62)

b. Voorposten met waarschuwendende taak.

Per voorcompagnie ter sterkte van 1 geweergroep; bij de rechter- en midden voorcompagnie aan den vijand, bij de linker voorcompagnie op hoogte 22.5 (vt 7—63). De voorposten blijven onder rechtstreeksch bevel van de C.Cn.

c. *Stoplijn.*

. Put (vt 7—65) = Uitzichttoren (vt 9—65) = Uitkijkpost (vt 9—64).

. In het vak van ons bataljon is van de stoplijn de boschrand N. van Zanden door een gedeelte van de regimentsreserve bezet.

Van ons bataljon komen *geen troepen achter de stoplijn in stelling.*

4. Wijze van bezetten van de stelling.a. *Voorcompagnieën:*

- Rechts 1—I—10 R.I.,
- Midden 2—I—10 R.I. (min een sectie),
- Links 3—I—10 R.I.

Grenzen:

- Tusschen 1 en 2 de spoorbaan (deze bij 1),
- Tusschen 2 en 3 de lijn Kp 68 a/d spoorbaan = hoogte 16.7 (deze bij 2).

b. *Bataljonsreserve.*

- een sectie van 2—I—10 R.I. bij Kraaienberg (vt 6—65).

c. *De zware mitrailleurs.*

- 3 sectiën tusschen Zoom en hoogte 18.0.
- 2 sectiën tusschen hoogte 18.0 en hoogte 24.9 (vt 8—64).

De sectiën zoodanig opstellen, dat:

- 1°. op de grootst bereikbare afstanden kan worden gevraagd,
- 2°. aan het stormvuur kan worden deelgenomen.

d. *De mortieren.*

- In het boschterrein N. van Kp. 67 a/d spoorbaan.

e. *Het geschut van 6 veld.*

- 1 stuk tusschen Zoom en de spoorbaan,
- 1 stuk tusschen de spoorbaan en hoogte 18.0.

5. Wijze van verdedigen van de stelling.a. *Aanwijzingen omtrent het vuur.*

- *Zware mitrailleurs.*
- *Stormvuur* voorbereiden in de terreingedeelten aangegeven op de schets¹⁾.
- *Vuur op oogenblikdoelen* in het terrein vóór de frontlijn door:
- één stuk per sectie der sectiën van M.C.—I—10 R.I. tusschen Zoom en hoogte 18.0,
- één der beide sectiën tusschen hoogte 18.0 en hoogte 24.9 (vt 8—64).
- *Vuurconcentraties*, elk van een zoo groot mogelijk aantal sectiën, waaraan mede wordt deelgenomen door de mortieren (zie hierna), voor te bereiden door de zorg van C.—M.C.—I—10 R.I., die daartoe mede bevelen geeft aan C.-sectie mortieren, genummerd A, B, C, D en E (hiervan is een schets opgemaakt, ten einde C.—M.C. de plaats zeer nauwkeurig op te geven.)
- A. op de spoorwegovergangen nabij Kp 63;
- B. op den boschrand bij grintgroeven (vt 4—64);
- C. op den boschrand N. van Kp 65 a/d spoorbaan;

¹⁾ De sectiën zware mitrailleurs kunnen (vergelijk I.R. II A, bijlage III) niet gelijktijdig vuur brengen in de geheele sector, die de B.C. heeft aangegeven. C.—M.C. moet dus in zijn vuurplan nader bepalen waar het vuur zal liggen (hoofdtaak en c.q. neventaken).

- D. op den boschrand Z. van Kp 65 a/d spoorbaan;
- E. op boschperceel O. van hoogte 18.6 (vt 5—63);
- F. op hoogte 17.2 (vt 5—63) ¹⁾.

— *Tirailleurcompagnieën.*

Er moet naar worden gestreefd, het *stormvuur* een diepte te geven van 700 m. *Vuren op oogenblikdoelen* te openen op de maximum afstanden waarop gunstige uitwerking is te verkrijgen.

— *Mortieren.*

De vuurconcentraties B, C, D en E voorbereiden volgens aanwijzingen te ontvangen van C.—M.C.—I—10 R.I. Per concentratie maximum 6 schoten per stuk.

— *Geschut van 6 veld.*

Uitsluitend vuren op vecht- en pantserwagens.

— *Stormvuursein* ²⁾): serie rood.

— *Vuurplannen* der ondercommandanten uiterlijk 12.00 indienen.

b. Aanwijzingen omtrent de luchtdoelbestrijding.

Luchtdoelbestrijding door de sectie zw. mitrs geplaatst 500 m N. van hoogte 24.0 (vt 6—64) ³⁾.

c. Aanwijzingen omtrent een bewegelijk gebruik van de bataljonsreserve.

— Opmarschwegen verkennen:

— 1°. naar de frontlijn tusschen Zoom en spoorbaan,

— 2°. naar de frontlijn tusschen spoorbaan en hoogte 16.7.

d. Aanwijzingen omtrent de gevechtsvaardigheid.

De bezetting verblijft in of in de onmiddellijke nabijheid der gevechtsopstellingen.

Bij alle lichte en zware mitrailleurs, mortieren en kanonnen van 6 veld steeds een piket in staat het wapen onmiddellijk in werking te brengen.

6. Versterking van het terrein.

Lichte gevechtsdekkingen.

Elk mitrailleurnest omgeven door een draadversperring, indien dit ongemerkt voor den vijand kan geschieden.

7. Artillerie.

Rechtstreeksche steun voor ons regiment door I—6— R.A.

Vóór ons bataljon zijn *voorbereid de vuren* (zie *schets* 3) 11, 12, 13, 14, 30, 31, 32 en 33.

Aanvragen om vuursteun aan mij te richten.

¹⁾ In I.R. II A punt 106, laatste alinea, is eens en voor al bepaald, wie een vuurconcentratie doet afgeven. In dit geval is het dus de B.C.

²⁾ Het vaststellen van het stormvuursein geschiedt in het algemeen door den R.C., aangezien het geldt voor het geheele regiment (I.R. II A, punt 106).

³⁾ Vergelijk I.R. II A., punt 36, waar mede is bepaald welke Lt. mitrs aan de luchtdoelbestrijding deelnemen en wanneer de aangewezen wapenen het vuur moeten openen. Een en ander behoeft dus niet meer in de bevelen te worden vermeld.

8. Inlichtingsdienst.

Per voorcompagnie *twee uitkijkposten*, per sectie zw. mitrs, sectie mortieren, stuk van 6 veld, *één uitkijkpost*, bij goed zicht *doorlopend in werking*.

Bij slecht zicht luisterposten uitzetten.

Verkenningsspatrouilles in de eerste plaats bij duisternis en slecht zicht uit te zenden door de commandanten der voorcompagnieën. De 1ste Comp. in het vak tusschen Zoom en Spoorbaan, de 2e Comp. tusschen spoorbaan en Grens Mil. Schietterrein, de 3e Comp. tusschen Grens Mil. Schietterrein en linkergrens Bat. vak.

9. Commandoposten.

- C.—I—10 R.I. bij Grintgroeven (vt 6—64)
- C.—I—10 R.I. bij Grintgroeven (vt 6—64).
- C.—1—I—10 R.I. in boschperceel Z.O. van Zoom.
- C.—2—I—10 R.I. bij Grintgroeven (vt 6—64).
- C.—3—I—10 R.I. bij hoogte 26.8 (vt 8—64).
- C.—M.C.—I—10 R.I. bij Grintgroeven (vt 6—64).
- C.—sectie—10 C. Mr. vt 6—65, 30—10.
- C.—sectie—10 Bt 6 veld bij linker stuk.

10. Verbindingen.

- C.—Vbd. A. verbindt mijn cp telefonisch:
- met cp. C.—1—I—10 R.I.
- „ cp. C.—3—I—10 R.I.
- „ cp. C.—sectie—10 C. Mr.
- „ den bataljonsuitkijkpost.

De Majoor.

NIEUWE UITGAVEN

„**Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche en der Nederlandsch-Indische krijgsgeschiedenis**”, 39ste jaarverslag van het Krijggsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf, 's Gravenhage 1934.

Het 39ste jaarverslag toont wederom welk een belangrijke plaats het krijgsgeschiedkundig archief als band met het verleden — waaruit het heden groeit en waarin de toekomst ligt besloten — in onze weermacht bekleedt. Zoo zou zonder de hulp van dit archief en van den Directeur en diens medewerkers het samenstellen van de regiments- en korpsgeschiedenissen, welke thans waardevolle hulpmiddelen vormen om het saamenhoorigheidsgevoel in de onderdeelen aan te kweeken, niet of zeer bezwaarlijk mogelijk zijn geweest. Kolonel DE GELDER acht het verblijdend, dat ook van de zijde der reserve-officieren belangstelling begint te komen, doch betreurt het, dat de waarde der oudere krijgsgeschiedenis nog niet voldoende wordt erkend. Met den Kolonel zijn wij van deze waarde doordrongen, doch dat neemt niet weg, dat de lessen voor het heden gemakkelijker kunnen worden getrokken uit ervaringen van 1914—'18, dan uit die van de 18de eeuw en vroeger. Waar het echter geldt er van doordrongen te geraken, wat ons volk en onze soldaten vroeger hebben gepresteerd en dus als de nood aan den man komt nog kunnen presteeren, blijft bestudeering van onze eigen krijgsgeschiedenis inderdaad onontbeerlijk en hierbij vormt het Krijggsgeschiedkundig archief een onuitputtelijke vraagbaak.

C.

Napoléon, Tome Second (1806—1821) par FRIEDRICH KIRCHEISEN, traduit par JEAN-GABRIEL GUIDEAU. Uitg. LIBRAIRIE PLON, 8 Rue Garancière, Paris. 6e.

PANTSERWAGENS, VLIEGTUIGEN EN PANTSERTREINEN BIJ HET BETEUGELLEN VAN WOELINGEN

DOOR H. A. J. PETERS,
Reserve-eerste-luitenant 19 R.I.

II. Slot van blz. 341.

De vliegtuigen.

Het gebruik van vliegtuigen bij het beteugelen van onlusten vinden wij in § 18 sub 8e van onze reeds genoemde handleiding vermeld. Hier wordt aangegeven, dat zij zoowel als strijdmiddel (het werpen van bommen), als voor verkenningen en bovendien voor het verspreiden van proclamaties kunnen worden benut. Het aanwenden van vliegtuigen, voor welk doel dan ook, vereischt de aanwezigheid van goed ingerichte vliegvelden met de benodigde hangars.

Beschouwen wij in dit opzicht ons vaderland, dan blijkt, dat wij, mochten wij tot het gebruiken van dit middel tot het dempen van opstanden overgaan, in een zeer gunstige positie verkeerden. De verzetshaarden zullen veelal in de hoofdstad, de havensteden en de industriegebieden te vinden zijn. En juist bij Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven en in Twente zijn uitstekende vlieghavens gelegen, terwijl ons militair vliegveld te Soesterberg in het centrum van ons land ligt.

Tot voor kort was bij het beteugelen van opstanden in Europa zoo goed als geen gebruik gemaakt van vliegtuigen.

De onlusten in Weenen hebben voor de eerste maal gelegenheid gegeven voor het in grooteren stijl praktische gebruik van dit strijd- en verkenningmiddel.

De verkenningresultaten worden, de omstandigheden in aanmerking genomen, „bevreemdend” genoemd.

Men dient niet uit het oog te verliezen, dat het weer in de Februari-dagen voor verkenningen buitengewoon ongunstig was, sneeuw en regenbuien met een laag wolkendek en windstooten, met een sterkte van 70 uurkilometer, zijn niet buitengewoon bevorderlijk voor een goede waarneming in een licht vliegtuig. Een beslissenden invloed, zooals de pantserwagens, hebben de vliegtuigen dan ook niet op de diverse gevechten gehad.

In den avond van 12 Februari l.l. werd uit 4 vliegtuigen van het vliegveld Aspern en uit 3 vliegtuigen van het Oostenrijksche Heimatschutz-Flieger-, korps” een gecombineerde escadrille gevormd, welke in het tijdvak van 12 tot 19 Februari 117 vluchten, met een totaal van 60 $\frac{1}{4}$ vliegreuren, heeft uitgevoerd. Reeds in den morgen van 13 Februari ondernam deze escadrille 10 verkenningsvluchten van langeren duur over de verschillende gevechts-terreinen van Weenen. Zij daalde soms tot een hoogte van 50 m en ontving zulk uitmuntend gericht vuur, dat 2 vliegtuigen (na gelukkig geland te zijn),

door treffers buiten dienst moesten worden gesteld (de vliegtuigen waren ongepantserd). Wat bovendien het verkennen bemoeilijkte was het feit, dat geen bewegingen op straat waren waar te nemen, daar de rebellen zich in hun „vestingen” hadden teruggetrokken. De vliegtuigwaarnemer kon dikwijls slechts door de algeheele stillegging van het verkeer in de nabijheid van de hiervoren genoemde gebouwencomplexen vaststellen, dat daar werd gevochten! („die Leere des Gefechtsfeldes”).

In den avond van den 14en Februari kon een vliegtuig als „strijdmiddel” optredende door de „Goethehof” onder mitrailleurvuur te nemen een moreel succes bij de opstandelingen boeken en veroorzaakte het daardoor, dat vele verzetslieden dit gevechtsterrein verlieten.

Het voornemen om bommen te werpen moest opgegeven worden wegens het ontbreken hiervan, terwijl het werpen met traangasbommen eveneens achterwege bleef, wegens het groote gevaar, dat hieraan kleefde om eigen troepen — blijkbaar niet voorzien van gasmaskers — eveneens tijdelijk buiten gevecht te stellen.

De werkzaamheden van deze vliegtuigen bleven dan ook beperkt tot het verrichten van verkenningen en het verspreiden van propagandageschriften. (In 1933 waren juist 5 vliegtuigen aangeschaft om de z.g. „propaganda uit de lucht” tegen te gaan!).

Bovendien deed zich de ongelukkige omstandigheid voor, dat de vlieghaven Aspern, door de verzetslieden gedurende de eerste twee dagen van de hoofdstad afgesneden was. De totaal geïsoleerde bewaking van het vliegveld moest zich door hindernissen, loopgraven en de weinige mitrailleurs, welke aan vliegtuigen ontnomen konden worden, ter verdediging inrichten. Slechts doordat de diverse staatsorganen den opstand spoedig onderdrukten, werd voorkomen dat het vliegveld Aspern door de opstandelingen werd aangevallen!

Men mag dan ook, al neemt men de eenzijdigheid van bovenstaande berichten in aanmerking, nimmer de meening zijn toegedaan, dat het vliegtuig als strijdmiddel boven onze uitgestrekte steden een beslissende factor kan vormen. Voor verkenningen zijn zij van de weersomstandigheden afhankelijk, voor ingrijpen in straatgevechten is een voldoende bepantsering tegen geweerprojectielen gewenscht en moeten zij uitgerust zijn met minstens 2 mitrailleurs, voorts met brisant- en traangasbommen.

Werken al deze factoren mede, dan zullen zij laag vliegende, bezet met een goed geoefende bemanning, zoowel door hun verschijning als door hun vurende mitrailleurs en hun bommenwerpen, bij de tegenstanders een zeer deprimeerenden indruk maken.

De Pantserrein.

Hoewel de pantserrein in onze handleiding niet wordt behandeld, is deze toch reeds \pm 13 jaren geleden benut voor het bestrijden van onlusten.

MAX HOELZ beschrijft o.a. in zijn boek „*Vom Weissen Kreuz zur roten Fahne*” dat bij den opstand in Midden-Duitschland in 1921 de Sipo (Sicherheitspolizei) bij het station Hettstedt, onder dekking van een locomotief, een aanval op zijn benden wilde doen, welke hij evenwel verijdelde, door de rails met bommen te laten springen en de bemanning door mitrailleurvuur terug te drijven. Voorts vermeldt hij in hetzelfde boek, hoe hij na teruggetrokken te zijn op Sangerhausen, tijdens zijn rust aldaar, bezoek kreeg van een pantserrein, bezet met Württembergsche vrijwilligers, die na een gevecht, hetwelk 4 uur duurde, werden genoodzaakt, zich in hun trein terug te trekken.

Ik vermeld dit slechts, omdat het gebruik van pantserreinen bij het dempen van opstanden dus geen nieuwtje blijkt te zijn. (Het gebruik van dit strijdmiddel in oorlogstijd laat ik geheel buiten beschouwing).

Laat ik eerst evenwel een beschrijving geven van het gebruik van pantserreinen bij de onlusten bij Weenen, hetwelk in één geval op een fiasco uitliep, om dan te trachten een beeld te geven, hoe volgens mijn meening dit strijdmiddel toch resultaten in ons land zou kunnen afwerpen bij het onderdrukken van oproeren.

Het Ministerie van Defensie in Oostenrijk had reeds vóór genoemde Februari-onlusten pantserreinen laten improviseren, welke o.a. bestemd waren om bij opstanden, in de onmiddellijke nabijheid der hoofdstad dienst te doen, daar, door de ligging en de bouwtechniek van de hiervorengenoemde gemeentelijke huizencomplexen, het spoorwegverkeer naar Weenen ernstig zou kunnen worden bedreigd. Deze pantserreinen bestonden in hoofdzaak uit een ongepantserde locomotief, welke zich tusschen 2 open goederenwagens bevond, waarop de bezetting, bestaande uit 1 officier met 17 onderofficieren en soldaten plaats namen. De bewapening bestond uit 2 zware- en 2 lichte mitrailleurs, terwijl de bezetting behalve haar gewone handvuurwapenen nog uitgerust was met handgranaten. De munitie voor al deze wapenen werd verder op de goederenwagens medegevoerd.

Door het aanbrengen van een tweeden houten wand en vulling van de ± 30 cm tusschenruimte met puin of grint, boden deze goederenwagens tegen infanterievuur bescherming.

Bij het doen ontruimen van eenige stations in de voorsteden, hebben deze geïmproviseerde pantserreinen goede diensten bewezen, terwijl zij verder hebben voorkomen, dat het spoorwegverkeer, eenige kleine onderbrekingen daargelaten, gestaakt moest worden.

Het bedoelde geval, dat bijna tot een fiasco leidde, was het volgende:

„Op 13 Februari l.l. kreeg een geïmproviseerde pantserrein op zijn standplaats station Erdberg het bevel om orde te gaan scheppen bij het station Floridsdorf (een voorstad van Weenen). De verbinding tusschen de locomotief en den militairen commandant bestond uit een touw, dat aan de fluit der machine was bevestigd. Signalen voor „Halt houden; terug; voorwaarts” enz. waren van te voren vastgesteld. Toen in de nabijheid van Weenen gekomen, de trein een met mitrailleurs bezette „vesting” der rebellen naderde, wilde de commandant het signaal „Halt houden en langzaam terug” geven, doch zie, het touw was door onverklaarbare oorzaak defect geraakt en dus reed de trein, zonder snelheid te verminderen, verder naar Floridsdorf.

De geheele trein ontving nu over de totale lengte het volle mitrailleurvuur! Op de rechterflank renden de opstandelingen over open terrein tot op ± 25 m afstand van den trein en openden een goed gericht snelvuur op de kijksleuven in de goederenwagens. Ter hoogte van het arbeidershuizencomplex bij Floridsdorf lag de geheele trein onder moorddadig mitrailleurvuur terwijl hij op dit kritieke moment plotseling bovendien nog stopte! Een algemeen handgranatenvuur van de treinbezetting, bracht eenige opluchting en vóór de bezetting door een vijandelijken aanval met handgranaten was kunnen worden vernietigd, reed de trein gelukkig verder. Later bleek, dat op genoemd kritiek tijdstip de machinist door een buikschot doodelijk gewond was geworden, terwijl de stoker tegelijkertijd eveneens zwaar was gewond. Een zich eveneens op de machine bevindende spoorwegbeambte had den trein verder kunnen doen rijden!”

Dit bericht zou oogenschijnlijk geen hoogen dunk geven van de waarde van geïmproviseerde pantser treinen. Toch acht ik de gedachte, om bij het beteugelen van onlusten ook hier te lande geïmproviseerde pantser treinen te gebruiken, werkelijk niet geheel en al verwerpelijk.

Wanneer men per trein onze groote steden nadert en men ziet, over welke afstanden de spoorweg zich tusschen dichtbevolkte stadsgedeelten bevindt (b.v. te Rotterdam), welke wijken nu niet steeds als „betrouwbaar” zijn aan te merken, dan komt men tot de conclusie, dat bij het eventueel uitbreken van oproeren, de opstandelingen van de daken dezer meest hooge panden en opgesteld op balcon, erkers, veranda's, welke bijna steeds aan de achterzijde dier huizen zijn gelegen, een prachtig schootsveld op den spoorbaan hebben. Door geweer- en mitrailleurvuur, met handgranaten en bommen kunnen zij gemakkelijk deze spoorweggedeelten bestrijken.

Een geïmproviseerde pantser trein zou dan ook bij hun bestrijding uitstekende diensten kunnen bewijzen, terwijl hij verder kan medewerken voor de instandhouding van een normaal spoorwegverkeer.

Volgens mijn opvatting zou de samenstelling van dit strijdmiddel, dat ook voor verkenningen (gewelddadige inbegrepen) zou kunnen worden benut, ook voor wat de bewapening betreft, ongeveer dezelfde kunnen blijven als in Oostenrijk, slechts zou de bezetting wat sterker kunnen worden genomen, b.v. 3 officieren en 1 sectie infanterie.

Zooals uit het Oostenrijksche bericht is gebleken, is pantsering van de locomotief tegen geweerprojectielen een eerste vereischte. Het gebruiken van open goederenwagens is beslist af te keuren, met het oog op het gevaar voor de bezetting om van boven af te worden getroffen.

Dit kan slechts worden voorkomen, door het bezigen van gesloten goederenwagens, waarvan de zoldering door zandzakken, plaatijzer, enz. is versterkt. Bovendien is het verblijf in open wagens bij strenge winterkoude, of guur regenweer nu niet bijzonder aangenaam voor de bezetting. De wanden van gesloten wagens zouden eveneens met eenvoudige grintbekisting, zandzakken of plaatijzer, waarin niet te groote kijk- en schiet-sleuven, kunnen worden „gepantserd”. Het medevoeren van een z.g. „vliegtuigpoot” voor de mitrailleurs, om tegenstanders, opgesteld op hooge panden, doelmatig onder vuur te kunnen nemen, dient niet te worden vergeten.

Om de vereischte verbinding tusschen bezetting en locomotiefpersoneel te verzekeren, dient de commandant op de machine plaats te nemen, om zijn 2 onder-commandanten door een vooraf overlegd en besproken, eenvoudig codestelsel, door middel van de stoomfluit met zijn eventueele bevelen en aanwijzingen in kennis te kunnen stellen.

Behalve als strijd- en verkenningmiddel zouden pantser treinen verder kunnen worden benut voor het vervoer van wapens, ammunitie, troepen, gevangenen, enz., wanneer andere transportmiddelen niet of niet in voldoende aantal voorhanden mochten zijn of wanneer dit vervoer zou moeten geschieden door een door opstandelingen bezet gebied. In deze gevallen zou het eenige minuten van te voren afzenden van een gewonen gepantserde trein, desnoods een simpele gepantserde locomotief, gezien de belangrijkheid van het transport, om de overtuiging te hebben, dat de rails niet opgebroken waren, aanbeveling verdienen.

Voor de bescherming van viaducten, spoorbruggen en andere kunstwerken in een spoorbaan gelegen, zouden deze geïmproviseerde pantser treinen eveneens kunnen worden aangewend.

Al kennen wij in onze handleiding het strijdmiddel *pantser trein* niet, laat hiervoor niet gelden het dikwijls minder op zijn plaats zijnde gezegde „onbekend maakt onbemind”. Wellicht verdient het aanbeveling, wanneer zulks nog niet mocht zijn geschied, ook hier te lande, het voor vele doeleinden te gebruiken middel „pantser trein” in studie te nemen, waarbij ons de lessen en ervaringen hiermede in Oostenrijk bij de Februari-onlusten opgedaan, van nut kunnen zijn.

Zoowel voor pantserwagens, als voor vliegtuigen en pantser treinen moet echter kunnen worden gerekend op een ervaren, doortastenden, initiatiefvollen commandant met een geheel voor zijn taak berekende en geoefende bemanning of bezetting.

De bestudeering van de tactiek bij het voeren van gevechten met opstandelingen, en een uitgebreide kennis van de hiervoor in aanmerking komende middelen om, door het meest doelmatig benutten hiervan, met de minste eigen verliezen, de beste resultaten bij het neerslaan van deze, dikwijls met unfaire middelen gevoerde, moorddadige oproeren te bereiken, verdient in den tegenwoordigen tijd onze bijzondere belangstelling. Ik hoop deze voor de door mij behandelde drie strijdmiddelen te hebben gewekt.

Ik wil eindigen met mijn bijzonderen dank te betuigen aan de Verlags-gesellschaft m.b.H. „Kameradschaft” te Berlijn, uitgeefster o.a. van „Die Polizei”, door wier mij verleende welwillende toestemming het mogelijk werd gemaakt den afgebeelden Oostenrijkschen pantserwagen te doen reproduceeren en aan wier verlot ik het tevens te danken heb, in mijn artikel gebruik te hebben kunnen maken van de berichten omtrent de bij het dempen der Oostenrijksche Februari-onlusten benutte strijdmiddelen. Deze zijn opgenomen in het uitstekende artikel van Polizei-Major BOTHO ELSTER in het nummer van 20 April l.l. van „Die Polizei”.

NIEUWE UITGAVEN

Met Hr. Ms. Zeeland naar de Turksche wateren, door E. van EVERDINGEN bij W. C. en J. BRUSSE N.V. Rotterdam, ingen. f 2.25, geb. 2.90.

Ongeveer vijftien jaar geleden stond ik op een van onze kustwachtstations met belangstelling te aanschouwen, hoe het scheepje, waarvan hierboven sprake is, onder een weder veranderd, nog lichter tuig, dan dat hetwelk de afbeelding in het alleraardigste, goed geïllustreerde werkje toont, het zeegat binnenviel. „Praat me niet over de marine, meneer,” zeide één der stoere dienstdoende kustwachts, zelf oud-marinematroos, „U zult het niet gelooven, maar ze krijgen tegenwoordig jam op d'r boterham.” Dit met een gezicht dat de diepe verachting uitdrukte, die een oud bevaren gast uit den zeiltijd koesterde voor nieuwere toestanden, waarin hij zich niet meer kan inleven. Het eenvoudige prettig leesbare reisverhaal, waarvan de titel hierboven prijkt, stamt uit den allerlaatsten tijd der getuigde oorlogsschepen. Eerbied boezemen de stoere koppen in van den schrijver en van zijn commandant, wier portretten met vele andere uitstekende foto's het werkje verluchten, en de hoop wordt in ons levendig, dat in onze marine, in onze geheele weermacht altijd zulke vierkante kerels in overvloed gevonden zullen worden. Wie zich in de avonturen verdiept van „de Blazer”, „de Dis”, „Hein Vrommelant” en hoe hun kernachtige bijnamen verder mogen luiden, legt het werkje niet weer uit de hand, voordat het uitgelezen is. Het zou ons niet spijten, indien we te zijnen tijd van den schrijver der vroeger verschenen „Marineschetsen” meer hoorden over zijn ongetwijfeld vele en gevarieerde belevenissen op en aan het zoute water.

A. E.

ZOOALS HET VROEGER WAS

DOOR FR. DE WITT HUBERTS.

gep. Luitenant-generaal tit.

V.

Wij hebben het een en ander meegedeeld over werving van soldaten, verteld hoe zij werden betaald en gewapend, om hun beeld te voltooien dienen wij ook te beschrijven HOE ZIJ WAREN GEKLEED, m.a.w. hoe DE UNIFORM was, opdat zij, wat kleedij of andere onderscheidingsteekens betreft, gelijk aan hun krijgsmakkers, doch verschillend van de soldaten van vreemde korpsen of van buitenlandsche legers waren. (Wij herinneren hier aan de afleiding uit het Latijn van het woord uniform, n.l. van unus, één en forma, dat vorm beteekent).

Een uiterst primitief, doch pijnlijk aan te brengen herkenningsteeken was een bepaalde figuur of letter, die op de hand gebrand werd van de milites auxiliares, de vreemde hulptroepen bij de Romeinen, vooral om hen te herkennen indien zij deserteerden ¹⁾, doch deze manier om de eigen troepen, alsof het vee was, een merkteeken in te branden, zal wel tot de uitzonderingen hebben behoord; men zocht het veeleer in de teekens op, of de kleur van de schilden, den vorm of tint van de kleedij.

Wanneer wij afbeeldingen zien van krijgsvolk in de vroegste tijden, dan treft het ons, dat eeuwen geleden bij verschillende volken de soldaten reeds een uniform droegen, in de ware beteekenis van het woord. Zoo toont een omvangrijk werk, onder toezicht van Dr. J. ROMEIN uit het Engelsch vertaald ²⁾, in talrijke illustraties, hoe het Assyrische voetvolk, in de 8e eeuw v. Chr. een tuniek droeg, waaronder een soort rokje, een bandelier, hooge laarzen en een gepluimden helm. De illustraties, allen genomen naar gevonden fragmenten van bouwwerken, grafsteenen, vazen, enz. zijn onwraakbare getuigenissen.

De Scythen hadden, volgens een paleisfries uit Persepolis, ± 600 v. Chr., puntige hoofddeksele en bijna tot op de voeten afhangende mantels. Een soortgelijk kleedingsstuk droegen ook de lijfwachten van Koning DARIUS.

HERODOTUS deelt mede, dat de Romeinsche soldaten, opdat men weten kon tot welk onderdeel zij behoorden, schilden droegen, niet alleen verschillend gekleurd, doch waarop ook aangeteekend stonden naam van den drager en het no. zijner cohorte en centurie. ³⁾

Dr. A. MÜLLER, die zijn kennis niet alleen geput heeft uit taltijke geschriften van tijdgenooten, doch ook uit afbeeldingen op eerezuilen, als die van TRAJANUS en ANTONIUS en op triumfbogen, als die van de keizers SEPTIMUS SEVERUS

¹⁾ v. FLEMING. Der vollkommen Teutsche sold.

²⁾ N. geïllust. Wereldgesch. II, 957.

³⁾ Bibl. de poche, Curios. mil. IV 5.

en CONSTANTIJN, alle te Rome, geeft vele bijzonderheden over de kleeding van het voortreffelijk ingerichte Romeinsche leger. ¹⁾

Volgens dien schrijver droegen de miles legionarius, de zware infanterie, in de 2e eeuw v. Chr. aan de rechterzijde een zwaard aan een bandelier; In de 1ste eeuw na Chr. hangt het links en een dolk rechts. De legionair had het bovenlijf bedekt door de tunica militaris, een wit wollen tuniek met korte mouwen en die, wanneer de gordel was aangesnoerd, de knieën vrij liet. Verder een halsdoek, de focale, en een nauwe broek, vermoedelijk ook wit, die slechts reikte tot aan het onderste gedeelte van de kuit. Deze broek werd gedragen in de 2e eeuw n. Chr.; vroeger waren de beenen bedekt door scheenplaten, ocrea, in den Keizertijd nog slechts in gebruik bij de ruitery en de zeesoldaten. De broek is waarschijnlijk overgenomen van de Galliërs en Germanen.

Als schoenen dienden de caligae, dikke zolen met spijkers beslagen, met dunne riemen aan voet en been bevestigd. Verder had de soldaat een sagum, een vierkanten mantel van grove wollen stof in de natuurlijke wolleur, met een gesp op den rechter schouder bevestigd. Over de tunica sloot een pantser, de lorica segmentata, van achteren met scharnieren, van voren met gespen, terwijl de schouders en het middel door laminae, buigzame metaalstrooken beschermd werden. Onder deze laminae hingen met metaal beslagen riemen, tot dekking van het onderlijf.

IJzeren helmen werden reeds gebruikt onder CAMILLUS (\pm 390 v. Chr.), terwijl tot in de 2e eeuw v. Chr. ook bronzen helmen gedragen werden, met roode zoowel als met zwarte vederbossen. De vaandelragers, die in het eerste gelid van het legioen marcheerden, hadden een berenhuid over den helm, naar het heette om den vijand schrik aan te jagen! Een schild, scutum, voltooide met een pilum of werpspies, de volledige uitrusting.

De centurio, of bevelhebber over 100 man, droeg als onderscheidingsteeken een vitus of wijnstok, waarmede ook lichaamsstraffen werden uitgedeeld. Verder was zijn kleeding als die van de soldaten, slechts van fijnere stof vervaardigd en had hij, als pantser, de lorica hamata of maliënkolder, die eerst tijdens de Middeleeuwen in W. Europa werd gebruikt.

De Keizer en de hoogste officieren droegen onder een verguld bronzen kuras, waarin de hoofdvormen van het bovenlijf gedreven waren, de thorax stadios, een karmozijnrooden tunica, slechts bij de dijen en armen zichtbaar, terwijl het onderlijf en de schouders beschermd waren door een dubbele rij gele riemen, met gouden franje. De mantel of paludamen tunica, was steeds van purperstof, terwijl het zwaard aan een koppel (cingulum) of aan een bandelier (balteus) werd gedragen.

De miles praetorianus, een lijfwacht van uitgezochte soldaten, 1½ eeuw v. Chr. door SCIPIO AFRICANUS MINOR ingesteld, droegen ongeveer dezelfde kledij als hiervoren van de legionairen werd beschreven. De beredenen gebruikten een helm, somtijds met een paardestaart versierd, terwijl meestal een maliënkolder gedragen werd over een linnen hemd, de lorica lintea.

Uit afbeeldingen naar bouwfragmenten weten wij ook, dat de Egyptische krijgslieden nauwsluitende kleeding droegen, de Meden, Perzen en Parthen wijde, terwijl de Grieksche soldaat, in de 4e eeuw v. Chr., een uniform heeft, die veel gelijkt op de Romeinsche. Uit de zelfde bron blijkt, dat in de 5e eeuw n. Chr. de Frankische krijgsknechten de korte tunica droegen.

Wat de Westersche volken aangaat, zoo is het opmerkelijk, dat daar in het

¹⁾ Dr. A. MÜLLER. Die Ausrüst. u. Bewaffn. d. Röm. Heeres in der Kaiserzeit.

algemeen van een zelfde kleeding voor gewapenden eerst eeuwen later sprake is. De eerste sporen daarvan vinden wij tijdens het leenstelsel, toen de vorsten, zoowel als hunne vazallen, er een eer in stelden hun lijfwacht of hunne volgelingen op gelijke wijze te kleeden. Dan volgt een periode, waarin het ridderwezen een belangrijke rol speelt; de toernooien roepen honderden edelen van heinde en ver naar de kampplaatsen, waar iedere strijder zijn kleurig blazoen vertoont, maar ook zijn talrijke wapenknechten, uitgedost in zijn wapenkleuren, doet bewonderen.

Op die wijze trekt de adel ter Kruisvaart naar het Heilige Land; het individualisme van het ridderwezen verzette zich vooralsnog tegen een gelijke kleeding, die de enkeling in de menigte deed opgaan. De Hofdienst in Hoflivrei is dan de eerste inbreuk op deze traditie.

Dan zien wij hoe de steden in macht winnen en de stadsbesturen vinden het noodig allen die in hun dienst staan te betalen in geld en stoffen voor kleeding, die weldra voorzien wordt van een bepaald teeken of van het stadswapen, tot er alleen kleeding in de stadskleuren wordt gedragen en ook de gilden en de stadssoldaten door diezelfde kleuren worden onderscheiden.

Uit de 2de helft van de 13e eeuw kunnen we reeds voorbeelden mededeelen van het dragen van uniform door gewapenden; de Stadsrekeningen van Brugge vermelden in het jaar 1258 een uitgave voor de uitgetrokken stadssoldaten „pro tunicas ad expeditionem.” Zij droegen dus een zelfde wapenrok.

Op fol. 55 van 1300 staat: „betaelt van de soudeniens metten witten, gheluwe, blauwe, grise en zwarte frocken.”

Toen GUILL. JOBS VAN YPEREN in 1302 een leger verzamelde van inwoners van Veurne en Yperen, om tegenstand te bieden aan de troepen van PHILIPS DEN SCHOONE, waren zijne mannen in het groen gekleed.¹⁾ De Brabantsche gilden, die na den slag van Kortrijk militair georganiseerd werden, droegen ook onderscheidingsteekens (men denke aan de Clauwaerts, in tegenstelling van de Fransche Leliaerts). Ook de kap en mouwen van de tabbaards der 32 Zutphensche schutten, droegen op het einde der 14e eeuw een teeken in zilverdraad²⁾. De kleur was wel gelijk, maar werd bijna jaarlijks gewijzigd. Dat de huursoldaten in Zutphen in 1394 kovel in dezelfde kleur en droegen, blijkt uit den aankoop van rood, groen en wit laken.

Utrecht verplichtte in 1413 zijn „statscutten”, om bij het papegaaischieten „siner schutter caproen” te dragen³⁾, de krijgsmacht van Arnhem moest in 1434 ook op elke mouw en op de kovel zelf „leverye” doen maken,⁴⁾ terwijl Hertog KAREL V. GELRE in een artikelbrief bepaalde, dat het krijgsvolk in al zijne garnizoenen zich zou „anders nyet cleden dan syne F. G. divisie ind letteren”.⁵⁾

MAX. I onderscheidde zijn troepenafdeelingen door verschillende vaandels en door een teeken op de bovenkleeding aangebracht, gewoonlijk een St. Andries of ander kruis, in het begin met krijt, later met witte strooken.⁶⁾

Het kwam in de 2e helft van de 15e eeuw ook meermalen voor, dat de troepen voor een bijzondere gelegenheid in dezelfde kleedij werden gestoken; zoo in 1451, toen een Augsburgsch gezantschap naar Rome gezonden werd, met een

¹⁾ Messag. des sciences hist. 1858, 415.

²⁾ Bijdr. meded. Gelre. VIII. 90.

³⁾ Hist. Gen. Berigten III 2 p. 78.

⁴⁾ G. v. HASSELT. Arnh. Oudh. III 99.

⁵⁾ G. v. HASSELT. Geld. Oudh. I. 340.

⁶⁾ Schultz. Deutsch. Leben im 14en u. 15en Jahrh. II. 598.

troepengeleide geheel in het blauw gestoken. SCHAUNBURG vertelt, dat Keizer FREDERIK III in 1468 met vele vorsten naar den Paus trok, vergezeld door 700 ruiters, „alle in schwarzer klaidung”¹⁾, terwijl de Gentenaren, die in 1475 onder KAREL DEN STOUTE dienden, kenbaar waren aan hun witte en zwarte kleedij, evenals SCHAUNBURG en zijne mannen.¹⁾

In Frankrijk treffen wij reeds in 1439 en in 1446 ordonnantiën aan voor het staande leger, bepalende dat ieder een „hoqueton” of overkleed moest dragen in de „livery” van zijn kapitein.²⁾

BRANTÔME geeft een beschrijving van een uniformbroek der Spaansche soldaten, ten tijde van LODEWIJK XII, die aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat! Het kledingstuk was n.l. „à la martingalle ou autrement à pont-levis”; dit had het groote voordeel, dat het, voor een *zeker doel*, snel geopend kon worden, „enfin qu’ en marchant ils eussent plustost fait”!³⁾

Wat de burgers betreft die gewapend uittrokken, in 1475 nam eene afdeeling uit Amsterdam deel aan de belegering van Nuys, die „een pallure ende wapenrock, half root ende half wit” droegen.⁴⁾ Men hield zich hierbij niet aan de stadskleuren, doch wisselde naar welgevallen en dikwijls, naar de 3 modellen door den schutterkoning en de overlieden bekend gemaakt.

In het algemeen wedijverden de steden om hare schutgilden bont te kleeden, een zucht om den adel in pracht na te bootsen. De voornaamste onderdeelen hunner kleedij waren de rok, ook tabbaard, vlieger of pallure geheeten en de muts, of schutkovel, kaproen, kogel, kap, schuttenbonnet en tinnep of timp genoemd. De kovel was bijna altijd in de stadskleuren, doch verschilde in de uitmonstering.⁵⁾

Bij de beruchte landsknechten kan men bezwaarlijk van een uniform spreken; ieder takelde zich toe, als hij dit zelf verkoos of zooals zijn buidel hem dit veroorloofde, heden in kostbare zijde, over een maand in lompen gehuld. Teekeningen van LUCAS VAN LEYDEN en anderen geven hiervan een duidelijke voorstelling.

Gedurende het begin van de godsdienstoorlogen, in de 16e eeuw, waren de Protestantsche strijders kenbaar aan een gelen band, de Franschen aan een witten, de Keizerlijke en Spaansche troepen aan een rooden, de Zwitsers aan een lichtblauwen of een groenen band. Hieruit zou zich langzamerhand de sjerp, het onderscheidingsteeken voor officieren ontwikkeld hebben.

Ook kende men in de 16e eeuw rouwkleeding voor de soldaten, BRANTÔME haalt hiervan een voorbeeld aan. JANNIN DE MEDICIS stak n.l. zijn troepen in het zwart; omdat PAUS LEO X overleden was,⁶⁾ waarom zij „Bandes noires” genoemd werden.

Daar er omtrent de kleeding geen algemeene voorschriften bestonden, kleepte iedere aanvoerder zijne onderhebbenden naar zijn eigen smaak. Een zekere kapt. LA CHASSE stak in 1548 zijn Piemonteesche comp. geheel in het fluweel met goud⁷⁾, GUNTHER V. ZWARTSENBORCH kwam 19 Juli 1554 in het leger voor Namen, met 1500 „zwartere ruyteren”, met „op haer hoeft haenepluymen”.⁸⁾

¹⁾ Wilw. v. Schaunburg. Gesch. und Taten.

²⁾ Bibl. de poche. Curios. milit. IV 241.

³⁾ Brantôme II. 404.

⁴⁾ Keurboek A. Gem. Arch. Amsterd. f. 139.

⁵⁾ Berigten Hist. Gen. 1848 II. De Schutgilden in Nederl.

⁶⁾ Brantôme II, 8.

⁷⁾ Brantôme VI, 106.

⁸⁾ Kron. Hist. Gen. VII, 280 e.v.

Het blijkt dat men in 1568 aan de soldaten reeds korting oplegde, wegens hun kleeding; er ontstond n.l. om die reden, in Januari van dit jaar een muiterij onder de Duitsche knechten in Antwerpen gemonsterd. ¹⁾

Volgens artikelen in de Navorscher ²⁾ zouden de nestels bij de uniform ontstaan zijn, doordat de Nederlanders, die zich bij de Geuzen aansloten en door Alva met ophanging werden bedreigd, om dit bevel te bespotten, een touw met een spijker om den hals droegen. Volgens G. v. LOON, *Aloude regeerwijze v. Holl.* III, 33, zou het dragen van banden het teeken van dienstbaarheid geweest zijn, waarom de „nestelingen” alsnog op den rechter schouder gedragen worden.

De verwarring, ontstaan door het ontbreken van gelijke kleeding, blijkt telkens opnieuw, zoodat het aantal voorbeelden van het dragen van uniform, van jaar tot jaar talrijker wordt. MONDOUCET, in dienst van KAREL IX van Frankrijk, schrijft 27 Apr. 1572 aan zijn koning, dat er 300 harquebusiers uit Engeland te Vlissingen zijn aangekomen, „vestuz de casacques bleus avec passément jaul ne et rouge et croix rouges dessus” en 14 April 1574 meldt de Groot-Commandeur aan d'Avila iets over „une cornette de noirs-harnas.” ³⁾

In de 16e eeuw verschijnt ook voor de eerste maal de ulanen-uniform, gedragen door afdeelingen lichte cavalerie, de Ulanski uit Polen en zoo genoemd naar de ulanska, de nationale tuniek.

Als Jhr. JOOST v. CRANEVELT in 1585 Commandant wordt van een vaan ruiters, heet die „de groen rocken”, enz. ⁴⁾

Dan volgen er in 1588 belangrijke bepalingen van de St. v. Holl. Den 8en Apr. wordt n.l. geresolveerd, dat aan de compn., welke nog geen „Accountrementen” hebben ontvangen „en dit behooren te hebben”, een maand betaling zal worden gegeven „tot behoef van de Knechten ende de Officieren”, voor „Gelt of Laecken”. Den 4en Mei moeten te Amsterdam 80 dozijn „Neerhosen van de bequaemste couleuren” voor de soldaten gekocht worden en 3 Juni van dat jaar werd er wit laken aangeschaft, om dit blauw te laten verwen, terwijl de kleeding zou gemaakt worden „in alsulcken fatsoen als de voorgaende accoutrementen.” ⁵⁾

Hier hebben wij dus de bewijzen, dat in 1588 reeds officieel een uniform was ingevoerd, waarvan kleur en snit bepaald waren. Dat het echter nog lang zou duren eer het met het dragen van die uniform geheel in orde was, zien wij uit de klachten van vele kapiteins in 1597, omdat hun soldaten „midts de voorlede Tocht ende groote duurte qualijck van Accoutrementen of klederen zijn voorsien.” ⁶⁾

Dat er kleurige uniformen werden gedragen, toont een verhoor voor den rechter te Leiden afgenomen op 28 Mei 1598; de verhoorde deelde mede vroeger bij de „Roode Rocken” te hebben gediend ⁷⁾, zooals wij ook reeds voorbeelden aanhaalden van groene en zwarte rokken.

Een pluimbos droeg hij, hoog en breed,
Die altoos heen en weer gewiegeld
En in het staal' kasket gespiegeld,
Mijn hart van vreugde kloppen deed. ⁸⁾

¹⁾ De Kron. v. GODEVAERT v. HAECHE, II. 8

²⁾ Nav. II. 3,304. Bijblad XXIV, XCIV, CXLI, CLXXVIII, enz.

³⁾ GACHARD. Corresp. Phil. II.

⁴⁾ Resol. R. v. St. 1585, 22 Mt., 14 en 25 Jun

⁵⁾ Resol. St. v. Holl. 1588, 8 Apr., 4 Mei, 3 Jun.

⁶⁾ Resol. St. v. Holl. 1597. 8 Jun.

⁷⁾ Rechterl. Arch. Leiden no. 28.

⁸⁾ „Het Weesjen” K. W. BILDERDIJK.

Deze versregels halen wij aan, omdat door alle eeuwen heen veeren steeds een zeer gezochte versiering geweest zijn op de hoofddekfels van militairen. Daarbij speelde het staartsieraad van CHANTECLAIR, ook als eereteeken, een groote rol. Immers TROSEE ¹⁾ haalt een geschrift aan van MAURITS VAN HESSEN (1600), waarin dit verbod voorkomt: „kein soldat soll ein feder aufstecken, sie sei denn durch mannhheit und hurtigkeit verdient.”

In 1613 verschijnt er een „Defensionsordnung” in Saksen, bepalende dat het voetvolk een grijzen rok met roode kraag zou dragen, met een korte laken broek en roode kousen, de in 1629 in ons land voor GUST. ADOLF aangeworven troepen heetten zwartrokken ²⁾, enz.

Al zijn ook wij, zooals uit het voorgaande blijkt, dus niet achtergebleven, wat het gebruik van een zelfde kleeding voor onderdeelen van de krijgsmacht betreft, de algemeene invoering van een uniform is van LOD. XIV uitgegaan, die met de hulp van COLIMAN DE FRANDAT de modellen voor de soldatenkleeding vaststelde, zoodat ± 1680 de meeste korpsen in Frankrijk een bepaalde kleeding droegen. Andere landen, in de eerste plaats Pruisen, op bevel van den Grooten Keurvorst, zijn daarna gevolgd en zoo is een bepaalde kleeding voor allen, die tot de krijgsmacht behooren, tot op den huidigen dag gebleven.

Toch heeft zij nog talrijke veranderingen moeten doorloopen, eer zij haar tegenwoordigen vorm bereikt had. Wat de kleur betreft, deze was in den beginne voor Duitschland in hoofdzaak blauw, voor de Franschen grijs, later wit, voor de Zwitsers en Engelschen rood, enz. Wat de hoofdbedekking aangaat, van den breedgeranden hoed wordt vóór 1700 reeds een gedeelte omgeslagen en gaat dan over in den driekanten steek. Uit de spitse grenadiersmutsen ontstaan de z.g. beremutsen, doch hoe meer de 18e eeuw voortschrijdt, hoe meer de uniform op de burgerkleeding begint te gelijken; de panden van de rokken worden korter, de kraag ongemeen hoog, een kniebroek met kousen, later met slobkousen, voltooien het militaire toilet, waarbij men zich nog de staartpruik denken moet, al of niet met een strik in den hals, de pruik overstrooid met zulk een massa meel, dat een regiment in München 2000 pond per maand noodig heeft!

Omstreeks 1750 wordt de lange broek ingevoerd, waarna NAPOLEON de staartpruik afschaft en het Fransche leger in zeer kleurrijke uniformen steekt, tot men in de 19e eeuw algemeen inziet, dat hoe gemakkelijker en eenvoudiger de militaire kleeding, hoe meer men van den troep kan vergen en ten slotte het rookzwak kruit alle bonte kleuren van de uniformen doet verdwijnen.

Wij eindigen met de opsomming van eenig materiaal op het gebied van uniformkunde en noemen, behalve de reeds gemelde geschriften, MANESSON MALLET'S *De werken v. Mars*, KNÖTEL'S *Uniformen Kunde en Handb. der Uniformkunde*, BRENNER-ENKEVOERT'S *Kriegsvölker im Zeitalter der Landskn.*, *Arch. für Waffen- und Unif. kunde*, de werken van P. LACROX, J. RUPPERT'S *Le costume*, QUINCKE'S *Kostumkunde*, RACINET'S *Le cost. histor.*, VICELLIO'S *Cost. anc. et moderne*, F. KUIPERS' *Platen v. d. Gesch. d. Ned. Art.*, STEINITZER u. MICHEL'S *Der Krieg in Bilder*, gravures van talrijke kunstenaars als CRANACH, LUCAS v. LEYDEN, HUBER, ZASINGER, ALTDORFER, WECHTLIN, ROMEYN DE HOOGHE, HOYNK v. PAPENDRECHT en anderen en vooral niet te vergeten wat het Krijgsgeschiedk. Arch. en Rijksprentenkabinet met hun omvangrijke verzameling platen en de resolutiën van de St. Gen., de Raad v. State en van de St. v. Holl. aanbieden als een bijna onafzienbaar veld voor den liefhebber van dit onderdeel der krijgskunde.

¹⁾ TROSEE. Hist. Studiën.

²⁾ Resol. St. Gen. 1629 12 Jul.

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

DEMONSTRATIE VAN HET KORPS RIJDENDE ARTILLERIE.

Hoewel de 20, 21 en 23 Juni j.l. op het Internationaal concours hippique te Amsterdam door de 1ste batterij van het K.R.A. gegeven demonstratie reeds een tweetal maanden achter ons ligt, willen wij — daartoe thans in de gelegenheid gesteld — toch niet nalaten door bijstaande photo's en een enkele nabeschouwing de herinnering aan deze welgeslaagde uitvoering te bewaren.

Deze nabeschouwing kan niet anders zijn, dan een woord van groote waardeering voor de wijze waarop het K.R.A. te Amsterdam het aanzien van de weermacht in het algemeen en van het eigen korps in het bijzonder heeft hooggehouden. De overgroote belangstelling welke het publiek voor de batterij toonde, den laatsten dag in vele wijken der stad zich uitende in handgeklap en hoera-geroep, bewees wel hoe bevorderlijk een dergelijke demonstratie voor de populariteit van het leger is. Eén kranige batterij, één flink en martiaal marcheerend bataljon, werken in dit opzicht ongetwijfeld meer uit dan ellenlange artikelen in dagbladen of tijdschriften. De gemiddelde burger wil wat *zien* van het leger en hiervan zijn de hoofdstad en groote deelen van het land maar al te zeer verstoken.

Ook de buitenlandsche officieren, leden der verschillende équipes, kregen van de batterij een zeer gunstigen indruk.

Voor het personeel vormde de demonstratie, met al wat daarmede gepaard ging aan

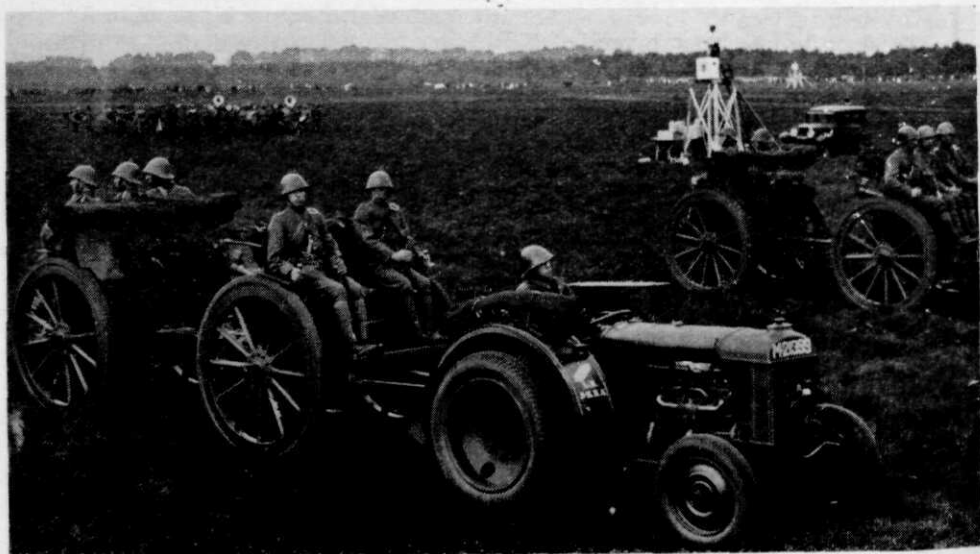

treinvervoer, enz., niet alleen een uitstekende oefening, doch vooral was deze bevorderlijk aan hun moreele vorming. De wil om een goed figuur te maken bezielde allen, en een door een der korporaals gemaakt toepasselijk lied gaf uiting aan de opgewekte stemming.

DE OEFENINGEN DER LICHTEN BRIGADE

Tijdens het afdrucken van dit nummer hield de Lichte brigade, onder leiding van haar commandant Generaal-majoor H.A.C. FABIUS, gevechtsoefeningen in Noord-Brabant, waarop wij in een volgend nummer hopen terug te komen.

De oefeningen werden voorafgegaan door de beëdiging van bij de onderdeelen der Lichte brigade nieuw benoemde tweede-luitenants (zie dit nummer), gevolgd door een indrukwekkend défilé, waarvan bijgaande foto's een denkbeeld geven.

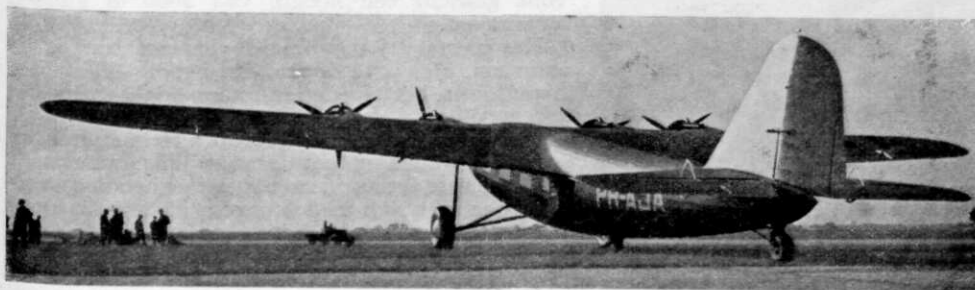

Motorgeschut van 7 cm van het K.R.A.

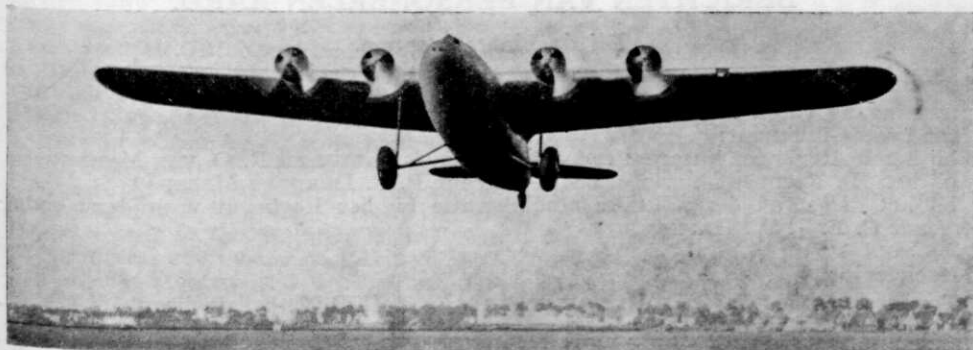

Huzaren, rood en blauw!

EEN NIEUW NEDERLANDSCH VERKEERSVLIEGTUIG.

De Fokker F. XXXVI op Schiphol, gereed voor de eerste proefvlucht.

De eerste proefvlucht van de Fokker F. XXXVI.

De K.L.M. zal een nieuw type verkeersvliegtuig op de Amsterdam—Batavia-lijn in dienst stellen en wel de Fokker F. XXXVI.

Het is een viermotorig toestel, dat op Europeesche lijnen 32 passagiers kan vervoeren, terwijl op de Indië-lijn, waar de passagiers over een ruime accomodatie moeten kunnen beschikken, 16 personen vervoerd zullen worden. Voor elke passagier is dan een slaappleaats aanwezig, welke overdag wordt weggeklaapt en in een ruime zitplaats wordt veranderd. De bemanning bestaat uit 5 man, nl. twee piloten, een radiotelegrafist, een boordwerktuigkundige en een hofmeester. Voor twee leden der bemanning zijn eveneens slaappleaatsen aanwezig.

Met het oog op het verkrijgen van een goeden aerodynamischen vorm is de onderkant van den vleugel boven den romp weggelaten. Hierdoor vormt de ruimte in den vleugel het bovendeel der cabine en is een betrekkelijk kleine rompdoorsnede verkregen, zonder dat de ruimte voor de passagiers in het gedrang kwam. Tevens kon daardoor de snelheid worden opgevoerd.

De passagierscabine heeft 4 afdelingen, elk plaats biedend aan resp. 8 of 4 personen. Aangezien de romp geheel vrij is van de motoren en bovendien met geluiddempend materiaal is bekleed, kunnen de passagiers een normaal gesprek voeren en is het motorgeluid ook bij het slapen niet hinderlijk.

Het gewicht van het complete toestel bedraagt ongeveer 9900 kg, terwijl aan nuttigen last (in militairen zin dus gewicht bommen, bewapening, outillage, enz.) ca. 6100 kg zal kunnen worden vervoerd, hetgeen het totale gewicht op 16000 kg brengt.

Met dit enorme gewicht wordt een maximum snelheid verwacht van ongeveer 280 km/u en een kruissnelheid van ongeveer 262 km/u op 3250 m hoogte. Het plafond ligt op ongeveer 5000 m hoogte. (Vergelijk het hieromtrent gestelde op blz. 370 van M.S. 1934). Op

Een der 245 kg zware Dunlop wielen van de F. XXXVI.

3 motoren vliegend zal de F. XXXVI met zijn volle gewicht een hoogte van 3000 m kunnen handhaven.

Het toestel is voor onze luchtvloot een goede aanwinst. Het is te hopen, dat het in dagen van spanning in het moederland aanwezig zal zijn om zoo noodig als *nachtbombardeur* (M.S. 1934, als boven) te kunnen worden gebruikt. Het aanbrengen van de bewapening met de mogelijkheid vuur naar alle zijden te brengen, zal nog wel de noodige moeilijkheden met zich medebrengen, hoewel dit naar mijn meening gemakkelijker kan geschieden dan bij een 3-motorig toestel (motor in den neus).

Fokker Bulletin 1934, Vol. X No. 1—4.
v. R.

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD.

Bij de Lichte troepen.

Benoemd

met ingang van 1 Augustus:
tot tweede-luitenant:
bij het Ie Regiment huzaren: cadets-sergeant G. FABIUS en R. O. VAN MANEN;
bij het IIe Regiment huzaren: cadet-sergeant P. F. DORHOUT MEES;
bij het dienstvak der militaire administratie bij het Regiment wielrijders: cadet-sergeant C. F. J. W. HAFKEMEIJER.

Detacheering.

Tweede-luitenant P. J. B. RUIJS DE PEREZ, van II R.H., gedetacheerd bij L.V.A., ter opleiding tot vlieger, 16 Juni.

Decoratiën.

Generaal-majoor H. A. C. FABIUS, Inspecteur der cavalerie, tevens Commandant der Lichte Brigade, Commandeur in de Orde van het Legioen van Eer (Frankrijk).

Overleden.

reserve-eerste-luitenant D. A. A. DEZENTJE, van II R.H., 29 Juni 1934 te Karanganom (Ned.-Indië).

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Benoemd

tot officier van gezondheid der tweede klasse:
reserve-officier van gezondheid der eerste klasse Dr. M. BARKEY WOLF, chef van den militairen geneeskundigen dienst te Kampen, zulks onder gelijktijdig eervol ontslag als reserve-officier van gezondheid.

M. D. J. VAN DER MEER, arts. 18 Juli.

tot tweede-luitenant (1 Aug.):

A. O. VAN SOEST, bij 17 R.I.; J. VAN BUUREN, bij 3 R.I.; B. H. SLAGER, bij 13 R.I.; P. J. DOORNEBAL, bij 21 R.I.; H. J. VAN DER MOLEN, bij 7 R.I.; A. BOUMA, bij 10 R.I.; M. W. J. M. BROEKMEIJER, bij 5 R.I.; K. A. KRIEKHAUS, bij 11 R.I.; A. J. DALHUIJSEN, bij 22 R.I.; P. C. VROOM, bij 14 R.I.; H. F. ONDERWATER, bij 8 R.I.; W. C. K. ROTTEVEEL, bij 1 R.I.; F. T. A. CRUL, bij 9 R.I.; H. ELLERBROEK, bij 3 R.V.A.; H. F. J. M. PLASMANS en H. VAN DER LAAN, bij 5 R.V.A.; H. P. C. WITSENBURG, bij 1 R.V.A.; A. E. VAN DISHOECK, bij 6 R.V.A.; U. H. MEIJER, bij 8 R.V.A.; P. H. VAN ANDEL, bij R.M.A.; F. A. A. M. JANSSENS, bij 7 R.V.A.; F. VAN DER MEIJ, H. C. DE HEER en E. J. P. DE KRIJGER, bij K.Lu.A.; A. C. GELDERMAN, bij 4 R.V.A.; J. F. LAMÉRIS en C. DRONKERS, bij 7 R.V.A.; E. H. VAN HEERDE, L. C. DIJKSTRA, K. F. DE KROON, L. VADER en A. M. J. TAKS, bij R.G.Tr.;

bij het dienstvak der militaire administratie:

J. G. P. DE GILDE, bij 4 R.V.A.; P. J. VAN DER GIESSEN, bij 1 R.V.A.; J. POTTEBOOM, bij 5 R.I.; H. W. C. LIGTVOET, bij 2 R.V.A., allen cadet-sergeant bij de Kon. Militaire Academie.

Bevorderd

tot luitenant-kolonel, commandant van 5 R.I.:

majoor J. GOVERS, van Staf VI I. Brig., 25 Juli.

tot eerste-luitenant:

tweede-luitenant H. COOL, J. H. HOOGENDOORN, J. KROES en W. VAN DIJK, allen van het R.G.Tr. 1 Aug.

tot reserve-paardenarts der eerste klasse:

reserve-paardenarts der tweede klasse Dr. Y. M. KRAMER, 1 Aug.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant N. HOGERLAND, van 15 R.I., ontheven van zijne werkzaamstelling bij den Vrijw. landstorm, 15 Aug. Eerste-luitenant H. A. BOOGERT, van 3 R.I., als voren en teruggeplaatst bij zijn korps te Bergen op Zoom, 1 Sept. Eerste luitenant F. J. MOLENAAR, van S.R.O.I., overgeplaatst van Kampen naar Breda. Eerste-luitenant G. A. VAN KOOTEN, van staf inf., ontheven van zijne werkzaamstelling bij den Openingsdienst van den Topografischen dienst en overgeplaatst bij 6 R.I., 15 Sept. Eerste-luitenant J. VAN DORMOLEN, van 14 R.I., overgeplaatst bij 20 R.I., 15 Juli. Majoor H. J. H. VAN TAREL, eervol ontheven uit de betrekking van leeraar bij de H. K. S. en geplaatst bij Staf genie te Utrecht, 1 Sept. Kapitein H. W. B. CROISET VAN UCHELEN, van de 2e Divisie Koninklijke Marechaussee, aangewezen tot administrateur van de grensbewaking en vreemdelingendienst en in verband daarmee overgeplaatst bij het Depot Koninklijke Marechaussee, 16 Juli. Kapitein H. S. J. KAMEVAAR, van 8 R.I., overgeplaatst bij 19 R.I., 23 Juli. Eerste-luitenant C. VAN DONGEN, van K.Lu.A., overgeplaatst bij 1 R.V.A., 1 Sept. Eerste-luitenant G. R. TIMMER, van R.M.A., gedetacheerd bij de Commissie van proefneming, overgeplaatst bij 2 R.V.A., 1 Sept. Eerste-luitenant D. W. VAN DEN BOSCH, van R.K.A., overgeplaatst bij 5 R.V.A., 1 Sept. Eerste-luitenant Mr. W. P. J. A. VAN ROYEN, van S.R.O.O.A., overgeplaatst bij 7 R.V.A., 1 Sept. Eerste-luitenant J. D. STOLP, van K.P. en T., overgeplaatst bij 8 R.V.A., 1 Sept. Eerste-luitenant P. A. GOEDHART, A. A. J. QUANJER, W. DE BRUYNE en A. J. F. M. EGTER VAN WISSEKERKE, onderscheidenlijk van 1 R.V.A., 4 R.V.A., 7 R.V.A. en K.R.A. en gedetacheerd bij de Rijsschool, keeren op 31 October a.s. naar hun korps terug. Eerste-luitenant L. V. M. E. DRUKKER, van 8 R.V.A., overgeplaatst bij R.K.A. te Den Helder, 1 Sept. Eerste-luitenant L. J. A. SCHOONENBERG, van 4 R.V.A., overgeplaatst bij Treinafd. I A. Brig. Eerste-luitenant C. D. KAMERLING, van Staf inf., eervol ontheven uit de betrekking van leeraar bij de Kon. Mil. Academie en werkzaam gesteld ten bureele van den Commandant der Vesting Holland, 1 Oct. Eerste-luitenant B. H. POTJER, van 2 R.V.A., blijft gedetacheerd ten bureele van den Chef van den Generalen Staf tot 1 November 1935. Eerste-luitenant J. G. WARRINGA en J. J. ZOMER, beiden van S.R.O.I., overgeplaatst onderscheidenlijk op 2 Nov. bij 3 R.I. en op 1 September bij 18 R.I., zulks in verband met hunne detachering bij de Hoogere Krijgsschool. Luitenant-kolonel H. G. ONTROP, overgeplaatst bij Staf VI I. Brig. met afwijking van de bestaande organisatie onder ontheffing uit zijn commando over 5 R.I. Eerste-luitenant W. G. F. A. VAN WALT MEIJER, van de 1e Divisie Kon. marech., overgeplaatst bij de 2e Divisie als districtscommandant te Maastricht, 23 Juli. Majoor J. H. C. BENTZ VAN DEN BERG, van K. Lu.A., ontheven van zijne detachering bij 1 R.V.A. en overgeplaatst bij R.K.A., 16 Aug.

Gedetacheerd bij de Hoogere Krijgsschool

Op 1 September:

Eerste-luitenant J. J. ZOMER, van 18 R.I. en J. P. DE HINGH, van 7 R.V.A.;

op 2 November:

Eerste-luitenant P. GIPS, van 4 R.I. (2e jaar), I. E. LEEZER, van 5 R.I., J. F. VAN KERVEL, van R.Gr.; H. M. G. J. LENTZ, van 14 R.I.; J. G. WARRINGA, van 3 R.I.; P. G. C. A. VAN DER SPECK OBREEN, van 5 R.V.A.; J. DANIELS en Mr. H. J. KRULS, beiden van 2 R.V.A.

Eervol ontslagen.

Reserve-kapitein D. DE JONGE, van Staf inf., 25 Juli. Reserve-majoor J. T. H. BATA, van 17 R.I., id.

Reserve-luitenant-kolonel J. BUSQUET, van Staf VI I Brig., 12 Aug.

Reserve-dirigeerend-officier van gezondheid der tweede klasse Dr. F. B. M. B. SCHIPHORST, 27 Juli.

In actieven dienst hersteld.

Eerste-luitenant H. M. G. J. LENTZ, bij 14 RI, 2 November.

MOBILISATIE-HERDENKING DER VOORMALIGE 1e MITRAILLEUR-AFDEELING.

Soignez donc les détails, ils ne sont pas sans gloire — Fr. d. Gr.

Op uitnoodiging van den voormaligen Kapitein-commandant der 1ste Mitrailleurafdeeling, thans Reserve-kolonel J. P. J. VERBERNE, kwamen 31 Juli de vroegere officieren en onderofficieren dezer afdeeling ten huize van hun oud-commandant bijeen.

Voorts had de gastheer uitgenoodigd de Commissie van ontwikkeling en ontspanning — de heeren VIERVANT TUKKER, voorzitter; DE GRAAF, STADHOUDER en SAMSON, leden, die in 1914 in Zoeterwoude—Leiderdorp zich spontaan aanbodt om voor behoorlijke ontspanning te zorgen en de band tusschen ingezetenen en gemobiliseerden innig te maken.

Bericht was ontvangen, dat de Minister van Defensie wegens zijn marinevliegtocht, en de Commandant van het Veldleger wegens dienst, verhinderd waren het feest bij te wonen en veel succes toewenschten. Evenals in 1912 en latere jaren, waren ook de dames tegenwoordig.

Opwekken van het nationaliteitsgevoel door schoone herinneringen op te halen, was het hoofddoel. Het terugzien van die trouwe gezichten, het handdrukken van de brave kameraden, die zich in zorgvolle jaren ten volle hadden gegeven, die vaak huiselijk geluk hadden moeten opofferen voor de nationale zaak, die elkaar belangeloos steunden in moeilijke tijden, dit was weer de *poëzie* in onze militaire loopbaan.

De gasten hadden gezorgd voor bloemen aan de gastvrouw en de leider van de „oefening” memoreerde in een causerie de vroolijke en ernstige voorvallen uit den mobilisatietijd.

Met piëteit werd herdacht het zoo vroeg heengaan van den zeer bescheiden, stillen, sympathieken, ijverigen en bekwamen opperwachtmeester MAAS, die zijn moeilijke, omvangrijke administratie steeds voerde op een waterton in de koeienstal, half in duister, zijn brandkast in zijn uitpuilende borstzakken had en zonder kankeren in het hooi sliep boven zijn „bureau”; allen ten voorbeeld, jarenlang.

Verhalen over het afrijden met twee handpaarden, waarbij de ijzersterke wachtmeester-verkenner SUZAN de moeilijkste paarden had; demonstraties met de Ieren in ren te Clingendaal en bij de Koninginneparade op het Malieveld, waarbij wachtmeester DEN OSS de gangen regelde; de nachtmarschen heen en terug naar Harskamp; de leger- en cavalerie-manoeuvres, waarbij luitenant HONIG op zijn hooge vos zoo vlot met de halve afdeeling rechts vóór de cavalerie op zijn plaats bleef, ondanks het zeer geaccidenteerde terrein; de hartelijke binnenkomst in het mobilisatiekwartier Zoeterwoude—Leiderdorp; de jarenlange moeiten, zorgen en opofferingen van de Commissie voor ontwikkeling en ontspanning, die later bij de verhuizing naar Oegstgeest, de afdeeling niet wilde loslaten en ook in dit nieuwe kantonement steeds bleef zorgen voor pretjes en afwisseling ter wering van verveling; de fuif-avondjes in het patronaatsgebouw, waarbij de geheele afdeeling en ook de dominee en de pastoor present waren; de afwisselende velddienst-oefeningen; het zwemmen in de Zoeterwoudsche modderrivier; de groene gezichten bij het nachtalarm, toen iedereen, behalve de commandant, dacht dat het „echt” was; en het uit de veevoederfornuizen eten van alle officieren en manschappen bij zware marschen en hitte; — de verhalen hielden niet op, en bij het afscheid nemen riepen de réunisten elkander toe: „tot van avond”, want het was al lang 1 Augustus, toen de Majoor der Grenadiers HONIG, ook namens den Majoor van de Gen. Staf VAN ALPHEN en de overige gasten een enthousiast woord van dank sprak.

1 Augustus, 16 uur, was de voormalige afdeeling weer in het oude kantonement Zoeterwoude—Leiderdorp bijeen, op uitnoodiging van de beide burgemeesters BRUG

en WAP en vorengenoemde commissie; de commissie van het Mobilisatiekruis was gastvrouw. Als eertijds was het feest bij „Aagje” in het café „Ik leer nog”. Evenals 20 jaren geleden verstond de thans 76-jarige Moeder van Aagje nog uitstekend de kunst om dikke paling lekker te bakken en onder het schuimende nat knetterden de mitrailleur-redevoeringen weer van alle kanten.

Bijna alle bedieningsmanschappen en stukrijders waren met hunne echtgenooten opgekomen en toen de oud-kapitein, met zijn beide oud-luitenants, weer tusschen z'n jongens zat, vergaten allen geheel dat zij twintig jaren ouder waren en er al verscheidene grootvaders bij waren. Tot uit Groningen waren ze gekomen, één zelfs uit Zwitserland.

Ook hier werden weer de herinneringen opgehaald: op den vierden mobilisatiedag de goed geslaagde inspectie door den Divisie-commandant Generaal KLERCK DE REUS met zijn toegevoegden Kapitein van den Staf, Jhr. W. RÖELL, van de vlot galopperende geheel gemobiliseerde afdeeling, aangespannen met de zoo juist gevorderde landbouwerspaarden; de demonstratie van de gevechtsoefening in ren voor de film in 't Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen; het verhuizen naar het Bisschospaleis in Oegstgeest en de zorgen voor de paarden van den kranigen opperwachtmeester KODDE; de stille, nooit-falende diensten van den onvermoeiden menagemeester VAN OUDSHOORN; de moederlijke zieke-zorgen van den wachtmeester DEN OSS bij de hopelooze longontsteking van de „koningsvos”; het tot drie keer toe defileren voor H. M. de Koningin; de keurige orde en netheid in de groote Rubenkampstal waarbij wachtmeester VAN DER KUIJP de 120 paarden drenkte; het glorieuze afdanken van de afdeeling, waarbij de geheele gemobiliseerde Ie Divisie defileerde voor de afdeeling op de Maaldrift en de Opperbevelhebber woorden van lof sprak onder de toonen van het Wilhelmus; de groote verrassing op den avond van dezen glorie-dag, toen onverwachts door een hagel- en sneeuwbug onze Koningin op het laatste afscheidsfeest kwam, tegenwoordig bleef bij het uitreiken en verdeelen van de muziekinstrumenten en schilderijen en een woord van dank sprak om nooit te vergeten; enz.

Maar ook de ingezetenen vierden mee. In een schitterende rede opende Burgemeester BRUG de feestvergadering, waarbij hij het nationaliteitsgevoel, de saamenhoorigheid, de gezonde burgerschapsidee opwekte; waarop de harmonie het Wilhelmus speelde. Een zangvereniging voerde op uitstekende wijze Nederlandsche liederen uit.

Burgemeester BRUG reikte aan zijn ingezetenen en Kolonel VERBERNE aan zijn oude makkers mobilisatiekruizen uit met toepasselijke woorden.

Veldprediker NAUTA hield een doorwrochte rede onder het motto van het café „Ik leer nog”, omtrent hetgeen hij dezen avond had geleerd over „onderlingen omgang” en „poezie in het leger”, waarover de Kolonel het had gehad in zijn enthousiaste rede, waarin hij releveerde, dat het eenige recept voor een parate weermacht was en is *een strenge tucht naast een volkomen medeleven met alle ondergeschikten door alle commandanten*.

Midden in het feest sloot de voorzitter, Burgemeester BRUG, met de woorden: „tot over 5 jaar”, waarop de heele zaal riep: „neen, voortaan elk jaar!”

NIEUWE REGLEMENTEN EN VOORSCHRIFTEN

HET NIEUWE INFANTERIE-REGLEMENT.

III.

Het gebruik van de zware mitrailleurs bij de verdediging.

Aangezien de kracht van de verdediging voornamelijk berust op het vuur, moet in de eerste plaats een zoodanig vuurstelsel worden ontworpen en voorbereid, dat een aanvaller die zich daarin waagt onvoorwaardelijk tot staan wordt gebracht. Daar de zware mitrailleur, in verband met de eigenschappen van dit wapen (punt 5 en bijlage III), de hoofdvuurkracht van de infanterie uitmaakt, vormt dit wapen den grondslag van vorenbedoeld vuurstelsel. De Duitschers drukken dit uit, door de zware mitrailleurs „*das Gerippe der Stellung*” te noemen („A. V. I.”, punt 274). Deze zeer juiste kenschetsing van den rol der zware mitrailleurs bij de verdediging, maakt het zonder meer duidelijk, dat de opstelling en de taakverdeling dezer wapenen door één leidende gedachte moet worden beheerscht. Eén hoofd, één wil moeten het geraamte der stelling opbouwen tot een wel samenhangend geheel, in staat het geheele vuurstelsel te dragen. Hoewel een

en ander ook in de „*Aanwijzingen*” tot uiting kwam, was deze gedachte toch niet geheel consequent doorgevoerd, daar bij de verdediging de mogelijkheid werd voorzien om zware mitrailleurs bij voorcompagnieën en bij de bataljonsreserve in te deelen. Ter motiveering hiervan werd somtijds aangevoerd, dat zulks gewenscht kan zijn in bedekt terrein. Ook in dergelijk terrein moet echter samenhang bestaan tusschen de vuren van de zware mitrailleurs. Nu kan de bataljonscommandant hier wel invloed op uitoefenen door, in geval zware mitrailleurs ter beschikking van ondercommandanten zijn gesteld, aanwijzingen omtrent de opstellingsplaats en voor het vuur te geven, doch dan wordt het een hinken op twee gedachten en is de betrokken ondercommandant te vergelijken met den eigenaar van een stuk grond, waarop een servituut ligt, dat hem bouwen en planten verbiedt. Het I.R. II A. kent bij de verdediging het ter beschikking van ondercommandanten stellen van sectiën zware mitrailleurs dan ook niet. *De zware mitrailleurs blijven steeds onder bevel van hun compagniescommandant.*

De bataljonscommandant geeft in zijn verdedigingsbevelen *aanwijzingen voor het vuurplan*, welke, voor wat betreft de zware mitrailleurs, in hoofdzaak bepalen waar de vuren dezer wapenen moeten liggen en wanneer zij moeten worden ontketend (punten 91—93). Na ontvangst van deze tactische aanwijzingen, gaat de commandant der mitrailleurcompagnie aan het werk om, op grond daarvan, het *vuurplan* van deze compagnie samen te stellen (punten 94 en 96). Hij bepaalt daarbij o.m. waar de zware mitrailleurs moeten worden opgesteld om, rekening houdende met hun schiettechnische eigenschappen (dracht, bestrekenheid, enz.) de verlangde vuren het beste en het krachtigste te kunnen afgeven. Uiteraard heeft de bataljonscommandant de volle bevoegdheid om desgewenscht ook aanwijzingen te geven omtrent de opstellingsplaatsen van de zware mitrailleurs, doch in beginsel laat hij de bepaling dezer plaatsen aan zijn mitrailleurcommandant over. Hem interesseert het waar de vuren komen te liggen, niet waar de machines komen te staan die deze vuren moeten produceeren.

Aangezien de bataljonscommandant er zich voor moet hoeden het onmogelijke te vragen, moet hij niet alleen een algemeen denkbeeld hebben van de capaciteit der zware mitrailleurs (bijlage III), doch moet hij bij het — op het terrein — ontwerpen van zijn aanwijzingen voor het vuurplan zijn mitrailleurtechnischen specialist bij de hand hebben om te kunnen vragen: „Kunt ge over die heuvel heenschieten? Kunt ge die terreinplooi voldoende bestrijken?”, enz. Bij de *verkenning* doet de bataljonscommandant zich dan ook o.m. door den commandant der mitrailleurcompagnie vergezellen (punt 169).

Uit het vuurplan resulteert voor elk vuurorgaan, dus ook voor elke sectie zware mitrailleurs — bij uitzondering voor een afzonderlijk stuk (punt 116) — een *vuuropdracht*, welke de taak (hoofdtak en c.q. neventaken) van het vuurorgaan scherp omlijst (punt 97). De vuuropdracht, welke schriftelijk moet worden vastgelegd (punt 288), bepaalt waarop en wanneer of op wiens last het vuurorgaan moet schieten.

Gaat de vijand ten aanval voorwaarts, dan treedt het vuurplan automatisch in werking en voeren ook de sectiën zware mitrailleurs derhalve hun vuuropdracht uit (punt 139). *Enkele mitrailleurs met een vastberaden bediening kunnen hierbij in staat zijn den aanval te doen mislukken.*

Nu kan het echter voorkomen, dat de eigen taak niet om vervulling vraagt. Een sectie zware mitrailleurs, opgesteld in een compagniesvak en bestemd om stormvuur te brengen voor een nevenvak (zie dit geval in figuur II) kan bijv. bemerken, dat het nevenvak niet wordt aangevallen, doch het vak, waarin de sectie is opgesteld, daarentegen duchtig in het nauw zit. Onder deze omstandigheden is de sectiecommandant verplicht *op eigen initiatief*, dan wel *op verzoek van den commandant in wiens vak de sectie is opgesteld*, het vuur daarvan zoo goed mogelijk aan de verdediging te doen medewerken (punt 140). Op deze wijze is, ondanks een consequente doorvoering van het gebruik der zware mitrailleurs volgens een centraal ontworpen plan, toch de noodige soepelheid verkregen. Stort het zorgvuldig ontworpen vuurplan dus in de branding van den strijd in één, worden de omstandigheden zoodanig, dat het niet kan worden uitgevoerd, dan passen de zware mitrailleurs zich, op grond van punt 140, aan den onvoorziene toestand aan. Alsdan ontstaat vanzelf de noodige decentralisatie en kan de commandant van een compagniesvak beschikken over het vuur van in zijn vak opgestelde zware mitrailleurs.

Deze bepaling verdient derhalve wel de bijzondere aandacht van officieren ingedeeld bij tirailleurcompagnieën!

Vraagt de eigen taak om vervulling — wordt bijv. in het bovengeschetste voorbeeld het nevenvak ook aangevallen — of verstrekt de commandant van de mitrailleurcompagnie, op grond van bevelen van den bataljonscommandant, tijdens den strijd een nieuwe vuuropdracht (punten 176 en 225), dan gaat de uitvoering daarvan vóór vuren, welke op eigen initiatief of op verzoek van een compagniesvakcommandant zijn ontketend.

Slechts onder één omstandigheid mag en moet tijdelijk van de vuuropdracht worden afgeweken, n.l. in geval de *zelfverdediging* dit eischt (punt 140). Het zou van weinig psychologisch inzicht getuigen dit te verbieden.

In het vorenstaande is in enkele hoofdlijnen het gebruik van de zware mitrailleurs bij de verdediging geschetst. Aan de hand hiervan zal de belangstellende lezer zich de bijzonderheden met weinig moeite kunnen eigen maken.

★ ★

WAPENVOORSCHRIFT VOOR DEN MORTIER VAN 8.

Aangezien bij de invoering van den mortier van 8 de gelegenheid ontbrak, om tegelijkertijd met het materieel ook de benooidige voorschriften betreffende de benamingen van de onderdeelen en het toebehooren van het nieuwe wapen, alsmede omtrent het onderhoud en de behandeling van den mortier te verstrekken, werden door den Inspecteur der Infanterie en door den Directeur voor het Materieel der Landmacht desbetreffende voorloopige gegevens ter beschikking van den troep gesteld.

Onder dagteekening van 22 Januari 1930 No. 127, werd door den I. d. I. een „ontwerpvoorschrift voor de behandeling van den mortier van 8 vóór, tijdens en na het schieten” verstrekt, terwijl in het rondschriften van den D. M. L. van 9 Juli 1931, No. 2637 aanwijzingen werden verstrekt voor het onderhoud van den mortier, alsmede gegevens betreffende het materieel.

Sindsdien werden, na de daartoe vereischte proefnemingen, de meest gewenschte modellen van sommige wapendeelen enz., zooals vleugelstuk, grondplaat, bakken, e.d. vastgesteld, en werd ook omtrent de juiste wijze van onderhoud een uiteindelijke oordeel verkregen.

Aldus mocht het tijdperk van proefnemingen als afgesloten worden beschouwd, en kon tot het samenstellen van een Wapenvoorschrift worden overgegaan.

De stof is in het ontworpen voorschrift over een zevental hoofdstukken verdeeld, terwijl in een viertal bijlagen nadere gegevens betreffende het materieel en verder toebehooren, alsmede een lijst van nummers van onderdeelen en een uitrustingsstaat zijn opgenomen; voorts zijn twaalf platen aan het voorschrift toegevoegd.

NIEUWE UITGAVEN

J. W. WIJN. **Het Krijgswezen in den tijd van Prins Maurits.** Drukkerij Hoeijenbos & Co. te Utrecht, 1934.

Dit lijvige boekwerk (568 pag.) is het proefschrift, waarop de Kapitein bij de Luchtvaartafdeeling J. W. WIJN op 10 Juli j.l. promoveerde tot Doctor in de letteren en wijsbegeerte aan de Rijks-Universiteit te Utrecht.

Wij bieden onzen geachten collega onze gelukwenschen aan met deze van zooveel studiezijn en doorzettingsvermogen getuigende promotie en achten het een gelukkig verschijnsel, dat de voorbereiding tot deze promotie het aanzijn heeft geschonken aan een werk van militair-geschiedkundige beteekenis. Wij hebben met groote belangstelling schrijver's arbeid bestudeerd en hebben daarbij kunnen vaststellen, dat de studie op verschillende plaatsen heeft geleid tot logisch-opgebouwde gevolgtrekkingen, die bestaande denkbeelden onomwonden aantasten en die een geheel ander licht op sommige aangelegenheden werpen.

Het boek heeft de groote verdienste, dat het een uitstekend beeld geeft van het krijgswezen in zijn vollen omvang ten tijde van Prins MAURITS. Zooals de titel aangeeft, wordt dan ook niet alleen het Staatsche leger behandeld, maar heeft schrijver zijn beschouwingen ook over andere weermachten uitgebreid. De inhoud is op een zeer systematische en overzichtelijke wijze gerangschikt en van zoodanige verscheidenheid, dat het werk voor den bestudeerder der geschiedenis van omstreeks 1600 een uiterst waardevolle leidraad vormt.

Om een inzicht te geven in de veelheid van onderwerpen, die de heer WIJN de revue laat passeeren, sommen wij hier de titels der hoofdstukken op: Legervorming en -organisatie, geest en gehalte van het leger, strafrecht en discipline, betaling, huisvesting en gezondheidsdienst, bewapening, artillerie en brugwezen, vestingbouw en belegeringsoorlog, MAURITS en STEVIN, oorlogsgebruiken, inlichtings- en verkenningsdienst, ver-

plegings- en treinwezen, marschen, legering, tactiek der infanterie en cavalerie, gevecht der verbonden wapens, rivierovergang en -verdediging, tactische hervormingen van MAURITS en WILLEM LODEWIJK, overzicht der voornaamste gevechten, strategie, MAURITS' veldheerschap.

Wij bevelen dit boek in de aandacht van onze Nederlandsche officieren en geschiedkundigen aan en hopen, dat het den weg zal vinden naar menige studeerkamer.

Wij mogen deze bespreking niet beëindigen zonder den schrijver als onze meening te doen kennen, dat wij het met den aanhef van zijn hoofdstuk „Strategie” (blz. 518) geenszins eens zijn. De heer WIJN schrijft n.l. (wij cursiveeren)

„Ten onrechte wordt wel eens beweerd, dat in den loop der tijden weliswaar de tactiek verandert, doch dat de strategie onveranderlijk is. Hierbij heeft men gewoonlijk de regels der moderne strategie op het oog, zooals zij door NAPOLEON voor het eerst in hun volle scherpte zijn gezien en toegepast, en tot op den huidigen dag de grondbeginselen der oorlogvoering, althans in den bewegingsoorlog, uitmaken. Zou men echter, met deze beginselen als toetssteen, zich zetten aan een bestudeering van de krijgsverrichtingen uit onzen vrijheidsoorlog, dan zou men stap voor stap stuiten op schijnbare ongerijmdheden en al spoedig tot de conclusie komen, dat in dezen krijg òf de strategische fouten niet van de lucht waren òf dat de aangelegde maatstaf onbruikbaar is. Dit laatste is inderdaad het geval, zooals wij met een enkel voorbeeld willen aantoonen.

Volgens de moderne strategie zetelt de militaire kracht van een oorlogvoerenden staat voornamelijk in het veldleger. Het hoofd doel der operatiën is dan ook, 's vijands veldleger op te zoeken en te verslaan.”

Schrijver toont dan aan, dat er van 1572—1576 geen Nederlandsch veldleger was, zoodat ALVA dit beginsel niet kon toepassen.

Schrijver is hier n.o.m. gederailleerd. Het hoofd doel der operatiën toch is het gunstig beëindigen van den oorlog door een zoo snel mogelijke vernietiging van den tegenstander. Deze vernietigingsstrategie is niet van NAPOLEON, zij is zoo oud als de oorlog zelve: ALEXANDER, HANNIBAL, CAESAR, FREDERIK DE GROOTE pasten haar toe. Dat daarbij 's vijands veldleger het eerste doel is, is logisch; ontbreekt dit veldleger echter, dan wordt het eerste doel noodgedrongen een ander, zonder dat het hoofdbeginsel der oorlogvoering daardoor wordt aangetast. Zoo had ook ALVA het grondbeginsel der strategie toe kunnen passen zonder een Ned. veldleger als tegenstander.

Wij zijn van meening, dat de grondregels der strategie onvergankelijk zijn en steunen onze meening op mannen als FREDERIK DE GROOTE, CLAUSEWITZ, NAPOLEON, VON MOLTKE, VON SCHLIEFFEN, FOCH en voorts, dat deze grondregels ook gelden voor den stellingoorlog.

Dat men in MAURITS' dagen door het huurlegerstelsel, het groote aantal vestingen en de verplegingsmoeilijkheden die strategie in al haar consequenties niet durfde toepassen en „financieele uitputtingsstrategie” in plaats van „vernietigingsstrategie” dreef, leidde tot een verwording der strategie. Dus toch „de strategische fouten waren niet van de lucht”. Dit geldt ook voor de 18e eeuw. Vandaar dat z.g. nieuwlichters als FREDERIK DE GROOTE en NAPOLEON, die in wezen de onvergankelijke grondbeginselen na grondige studie opnieuw vonden en durfden toe te passen, zulke daverende successen boekten tegen hun tegenstanders, wier „strategische fouten niet van de lucht waren”¹⁾.

De heer WIJN verwarde o.i. de onveranderlijke strategische grondbeginselen met de veranderlijke strategische denkbeelden. De denkbeelden uit MAURITS' tijd nu, hoewel verklaarbaar in het licht van dat tijdsgewricht, vormen dikwerf een miskennis der strategische grondbeginselen, waarbij den nadruk moet vallen op krachtenconcentratie, overmacht op het beslissende punt, snelle, eenvoudige, krachtige en verrassende manoeuvres en het strategisch-vereëngd houden der strijdkrachten.

¹⁾ Zie uitvoeriger „Algemeen overzicht van de ontwikkeling der strategische denkbeelden in den loop der jaren.” Mil. Spectator 1931.

Voorspel en Verloop van den Slag aan de Marne; September 1914, door Dr. AUG. CUIJPERS. Deel I. Het Voorspel. Uitgave H. J. PARIS. Amsterdam. Prijs / 5.50.

Met enige spanning hebben wij het eerste deel van Dr. CUIJPERS' boek ter hand genomen en wij willen den geachten schrijver niet verhehlen, dat onze verwachtingen ten aanzien van de waarde der kritische beschouwingen niet al te hoog waren gespannen. Niet, dat wij aan de capaciteiten van Dr. CUIJPERS ook maar eenigszins zouden durven twijfelen, maar wel om het feit, dat de schrijver als leek-op-strategisch-tactisch-gebied een zuiver strategische handeling kritisch zou moeten beschrijven. Uit ervaring weten wij, hoe het voldoen aan deze opdracht zelfs voor geschoolde leerlingen der Hoogere Krijgsschool dikwijls groote moeilijkheden met zich meebrengt.

Voor alles moge hier dan ook een woord van welgemeende hulde een plaats vinden, voor de wijze, waarop Dr. CUIJPERS zich in dit zeer moeilijke onderwerp heeft ingewerkt ¹⁾ en voor de voortreffelijke kritische beschouwingen, welke hij in zijn boek ten beste geeft. Het is den schrijver inderdaad gelukt den lezer *zijn* visie op de gebeurtenissen te geven, waarbij somtijds zeer scherpzinnig gestelde strategische bewijsgronden worden aangevoerd.

Wij kunnen Dr. CUIJPERS' beschouwingen in het algemeen volkomen onderschrijven. Zulks is vermoedelijk te wijten aan het feit, dat de schrijver zich op hetzelfde objectieve standpunt heeft geplaatst als bij het onderwijs aan de Hoogere Krijgsschool geschiedt.

Zulks is b.v. het geval met schrijver's conclusies ten aanzien van de wederzijdsche operatieplannen, de personen der opperbevelhebbers, en de bekende „ongehoorzaamheid” van VON KLUCK. Persoonlijk troffen ons schrijver's vergelijkende beschouwingen over de operatieplannen van VON SCHLIEFFEN en VON MOLTKE. Reeds eenige jaren voeren wij binnen de muren der Hoogere Krijgsschool een krachtige actie tegen de „VON-SCHLIEFFEN-aanbidders-en-VON-MOLTKE-verguizers.” Het is ons een voorrecht daarbij den geachten schrijver zoo onomwonden aan onze zijde te vinden.

Zeer juist heeft schrijver de beteekenis aangevoeld van de politieke invloeden op de strategische operatiën, even juist heeft hij den invloed van karakters en persoonlijkheden van de hooge bevelvoerders weer naar voren gebracht.

Concludeerende, achten wij het verschijnen van dit boek een wezenlijke aanwinst voor de militaire Nederlandsche litteratuur. Wij zien met groote belangstelling het tweede deel van het werk, dat in 1935 zal verschijnen, tegemoet en hopen in dit deel den schrijver van het eerste deel terug te vinden.

Daarnaast brengen wij den uitgever gaarne hulde voor de mooie verzorging van het door eenige goede fotografieën verlichte werk.

Wij hebben slechts één opmerking, die wij plaatsen, *niet* om ons vorenstaand betoog te verzwakken, doch omdat de schrijver er wellicht voor het 2e deel rekening mee wil houden. Deze opmerking betreft de bij het 1e deel gevoegde overzichtskaart. Teneinde de lezing van het boek te vergemakkelijken, zouden wij toevoeging van een aantal kleine kaartjes verkiezen, waarop op bepaalde oogenblikken de positie der wederzijdsche legers ware aan te geven.

Wij wenschen het boek een uitgebreiden lezerskring.

W.

Onze weermacht en de veiligheid der Zuidelijke provinciën, door M. VERHAAK, journalist, uitgave boekhandel VERHAAK, Lieshout (giro 222466), prijs / 0,45.

Als onderdeel van de actie, welke in de Zuidelijke provinciën wordt gevoerd om te geraken tot versterking van de weermacht, heeft de heer VERHAAK in een helder en zakelijk geschreven brochure in beschouwing genomen welke de doelstelling van ons leger is, welke gevaren ons land bedreigen en wat dientengevolge ware nationale wijsheid van Nederland vraagt. Schrijver komt hierbij tot de slotsom, dat de veiligheid van ons land in het algemeen en van de Zuidelijke provinciën in de eerste plaats, een krachtige versterking van ons operatief orgaan eischt, o.m. door afschaffing van de te onzaliger ure ingevoerde vooroefeningen, door verhooging van het contingent tot \pm 35.000 man en door verlenging van den eersten oefentijd der onbereden wapens tot omstreeks 8 maanden.

Alvorens op enkele punten der brochure nader in te gaan, moge eerst de vraag worden beantwoord of een dergelijke brochure, ja, of de geheele actie uit de Zuidelijke provinciën doelmatig is. Volgens verscheidene dagbladen benoorden de groote rivieren is dit aller-

¹⁾ De bronnenlijst geeft het beduidende aantal van 124 bronnen.

minst het geval. Immers, de actie, waarvan de brochure een uiting is, gaat er van uit, dat onze huidige weermacht te zwak is voor haar taak, en door dat openlijk te verkondigen, doet men afbreuk aan de voornaamste waarde van de weermacht, haar preventieve werking „Sancta simplicitas” zou men bijna geneigd zijn uit te roepen. Zou men er in het buitenland dan niets van gemerkt hebben, dat van 1921 af millioenen en millioenen op onze defensie zijn bespaard? Zou men geloofd hebben, dat dit mogelijk was, zonder de weerkracht te schaden? Zou men in het buitenland niets hebben bemerkt van de hand over hand wassende pacifistische stroomingen en desondanks hebben gedacht, dat ons volk nog de mentaliteit bezat om het vaderland zoo noodig met de wapenen in de vuist te verdedigen, om bestand te zijn tegen blokkade en luchtbombardementen en toch te handelen naar het devies „Je maintiendrai”? Indien dit alles aannemelijk ware, dan, ja dan zou een actie, zooals thans wordt gevoerd, misdadig zijn.

Maar dit alles is *niet* aannemelijk. Men heeft in het buitenland een zeer gevestigde opinie over onze weerkracht en deze is niet zooals zij behoorde te zijn. Ook de heer LIESHOUT haalt tal van uitingen aan, om dit te bewijzen. De opinie van het buitenland nu, van de buitenlandsche Regeeringen en legerleidingen, zal voor ons land beslissen over oorlog of vrede. Operatieplannen worden in vredetijd opgemaakt en rollen zich bij het begin van een oorlog automatisch af. Zelfs de ontwerpers kunnen dan geen wijziging van beteekenis meer aanbrengen. 1914 heeft zulks een ieder getoond.

Het komt er thans op aan het buitenland — dat ons door zijn inlichtingsdiensten en verslaggevers nauwlettend gade slaat — duidelijk te maken: „Uw opinie moge juist zijn geweest, zij is het thans niet meer. Er is wat veranderd, er is veel veranderd. De pacifistische strooming is afgeëbd. De Nederlandsche jeugd wil het vaderland weer verdedigen. Het Nederlandsche volk wil daartoe offers brengen. De leeuw wet weer zijn klauwen!”

Uit dit oogpunt bezien is de actie der Zuidelijke provinciën niet alleen doelmatig, doch broodnoodig, juist ook tegenover het buitenland. Luidt de klokken en doet het luide schallen, dat het Nederlandsche volk aan het wakker worden is! Nog is het niet te laat.

De brochure van den heer VERHAAK vormt in deze actie een belangrijke bijdrage. De doelstelling van ons leger wordt duidelijk en voor ieder begrijpelijk aangegeven, aan de hand van hetgeen de Minister van Defensie daaromtrent heeft verkondigd. In het hoofdstukje „Nationale aspiraties van andere volken” wordt aangetoond, hoezeer vele dezer aspiraties uitgaan naar ons gebied en onze souvereine rechten. Hulde wordt gebracht aan de wijze, waarop de commissie IDENBURG er in is geslaagd tusschen de regels van haar rapport door te doen lezen, dat de internationale verhoudingen verzwakking van de weermacht niet toelaten, waardoor dit rapport velen de oogen heeft geopend. Op overtuigende wijze toont schrijver den noodlottigen invloed van het Vooroeteningsinstituut aan. In zijn desiderata legt hij den vinger op enkele inderdaad wonde plekken. Bijzonder sympathiek is het, dat schrijver blijkt te beseffen, dat het leger niet in de eerste plaats behoefte heeft aan *materieel* — hoe belangrijk dit ook is —, doch dat vóór alles behoefte bestaat aan goed geoefend, goed geëncadreerd en niet te oud *personeel*.

Kortom een belangwekkende brochure, welke wij een ruime verspreiding toewenschen

C.

Jubileumnummer van het Maandblad van de Vereeniging De Garde. Vereeniging van Grenadiers en Jagers.

In het vooruitzicht van de feestelijkheden van de herdenking van het feit, dat 105 jaar geleden (7 Juli 1829) de Afdeling Grenadiers en het Bataljon Jagers werd opgericht, gaf de Vereeniging „de Garde” — welke gelukkig langzamerhand een bekendheid heeft verworven, welke het niet noodig maakt haar nog nader te introducereen — een jubileumnummer van haar Maandblad (6e jaargang n°. 8 en 9) uit. Niet alleen voor het feit, dat reeds zes jaar een maandblad kon worden uitgegeven, maar bovenal voor het feit, dat dit Maandblad zulk een keurig verzorgd en door haar inhoud zeer belangrijk geheel vormt, zij de Redactie te dezer plaatse gaarne hulde gebracht. Des te meer valt dit Jubileumnummer te waardeeren, nu, door het overlijden van den luitenant-generaal à la suite, Z.K.H. Prins HENDRIK der Nederlanden, de regimenten Grenadiers en Jagers hun herdenkingsfeest niet hebben kunnen vieren — behoudens dan door op hun verjaardag met slaande trommen en gestoken hoorns Amsterdam binnen te rukken — en in de archieven alleen dit mooie nummer bewaard zal blijven om te getuigen hoe trouw de Grenadiers en Jagers hunne schoone en roemrijke tradities bewaren, eeren en trachten waardig te zijn.

Van het nummer vallen in het bijzonder de zeer fraaie losse bijlagen op, de aardige schetsjes van het kamp Waalsdorp, de gekleurde plaat van den korporaalscherpschutter van de jagers in groot tenue uit de periode 1881—1891, de bijzonder mooie platen van de bataljonsvlaggen van het IIe Bataljon Grenadiers en het IIIe Bataljon Jagers. Het was een goede gedachte van de redactie, de tekst van de bijbehorende oorkonde in het Maandblad op te nemen.

Van groot belang voor ieder, die zich interesseert voor de geschiedenis van onze Koninklijke Landmacht, achten wij het artikel van den res.-eerste-luitenant der Grenadiers N. M. JAPIKSE over de organisatie en dislocatie van het leger in 1829.

Van de andere artikelen noemen wij in het bijzonder „Oude Luister” van eerste-luitenant SCHWING, die de onlangs ingevoerde uitmonstering met een bronzen wapendistinctief op de kraag „niet in overeenstemming met de Koninklijke bedoeling” noemt. Wij zijn het hier geheel mee eens. De met deze bronzen distinctieven (niet alleen voor de grenadiers en jagers, maar ook voor de artillerie en genie) bereikte zéér geringe bezuiniging is inderdaad wel héél duur gekocht, te weten ten koste van traditie, korpsgeest en zelfrespect. Dat de bronzen distinctieven minder zichtbaar zijn . . . voor den vijand kan voor de invoering geen reden zijn geweest, want de gekleurde distinctieven zijn op eenigen afstand zoo onopvallend, dat uit dien hoofde hun vervanging geenszins geboden was.

Gep. Luitenant-Generaal WEBER en de Brigade-commandant Kolonel FRUYT VAN HERTOEG schreven een voorwoord in dit nummer, waardoor de waarde ervan nog wordt verhoogd.

Wij hopen dat dit Jubileumnummer ook door zéér velen *niet* behorende tot de Regimenten Grenadiers en Jagers zal worden gelezen.

P.

Schieslehre der Infanterie in Grundzügen, door Dr. GUSTAV DÄNIKER. Uitg. Mittler u. Sohn, Berlin. Prijs gebr. R.M. 6.—, geb. R.M. 7.—.

In een zeer gevoelde behoefte voorziet het bovengenoemde werk van de hand van den bekenden Zwitserschen wapentechnicus Dr. DÄNIKER. Sedert ongeveer 30 jaar geleden de laatste druk van ROHNE'S „Schieslehre für Infanterie” verscheen, is een zoo overzichtelijke, de geheele stof op dit gebied omvattende verhandeling niet meer in het licht gegeven.

De moderne infanterist, wiens wapen is uitgerust met vuurwapenen van sterk verschillende eigenschappen, gevoelt, dat hij naast de betreffende reglementen, een handleiding noodig heeft die eenheid brengt in de bonte verscheidenheid van stof. In het brengen van die eenheid is de ordenende hand van Dr. DÄNIKER uitmuntend geslaagd. Zonder het verband met de practijk te verliezen, worden de hoofdzaken der theoretische leer van het schieten naar voren gebracht op een zoodanige heldere en bevattelijke wijze, dat zij voor ieder infanterie-officier een hechte basis vormen voor de verdere bestudeering der hoofdstukken, welke de individueele eigenschappen der verschillende vuurwapenen behandelen. Zonder af te dalen in details, worden vrijwel alle vraagpunten, welke zich bij het gebruik dier wapenen op schiettechnisch gebied voordoen, aangevoerd, zoodat de omvang van het werk beperkt en het geheel overzichtelijk blijft.

Nadat in de eerste drie hoofdstukken, getiteld „Die Geschossbahn”, „Die Geschossgarbe” en „Das Richten” de elementaire grondslagen gelegd zijn, gaat de schrijver in de volgende hoofdstukken uitvoeriger in op de vraagstukken die zich bij het gebruik der infanterie-vuurwapenen voordoen, terwijl als bekroning van het voorafgaande in de beide laatste hoofdstukken de karakteristieke eigenschappen en het gebruik van het vuur der verschillende vuurwapenen wordt behandeld. Een uitstekend literatuur-overzicht besluit het werk.

Het bestudeeren van dit elementaire werk was voor ons een genot. Wij twijfelen niet, dat het in handen ook van onze infanterie-officiëren een gewilde vraagbaak zal worden voor tal van punten, die zich dagelijks in de practijk voordoen, juist omdat bij de behandeling van de stof het verband met het practische schieten, waarom het tenslotte op dit gebied toch altijd gaat, nergens uit het oog wordt verloren. Terecht zegt de zeer geachte schrijver dan ook in zijn voorbericht „Es ist ein Irrtum zu glauben, durch theoretische Kenntnisse werde das Handeln kompliziert”.

A. E.

UIT DE VAKPERS

DE BELGISCHE INFANTERIE

De Luitenant-kolonel BOUHA van het Belgische Leger geeft een buitengewoon interessant artikel over de Belgische infanterie. Achtereenvolgens passeeren de revue: organisatie, bewapening, instructie van het kader en van den troep en tactische beginselen.

Wij achtten dit artikel zeer belangrijk, immers onze lezers zullen hieruit vele lessen kunnen putten, welke voor de organisatie van de infanterie van groote beteekenis zijn. De belangstellende lezer legge deze beschouwingen naast de opvattingen, verdedigd in de *Vereeniging ter Beoefening van de Krijgswetenschappen* door den eerste-luitenant der infanterie W. J. K. BAAIJ en hij zal een volledig overzicht hebben over de vragen, welke op het gebied van de organisatie en bewapening van de infanterie aan de orde zijn.

De Belgische **vredesorganisatie** omvat:

- 13 Regimenten infanterie;
- 3 Regimenten jagers te voet;
- 1 Regiment grenadiers;
- 1 Regiment karabiniers;
- 2 Regimenten karabiniers—wielrijders;
- 6 bataljons divisiemitrailleurs;
- 6 batterijen infanteriegeschut, welke worden gereorganiseerd in 18 batterijen (per Regiment infanterie één);
Vechtwagens;

Het 10e regiment infanterie, is herdoopt in „*Ardenner Jagers*” en wordt gereorganiseerd. Het zal in het bijzonder worden belast met de verdediging van de grens van Belgisch-Luxemburg en in verband hiermede een versterkte bewapening krijgen. Genoemd regiment is uit het divisieverband getreden en wordt vervangen door een nieuw op te richten regiment (14 R.I.).

In de **oorlogsorganisatie** behoort tot den divisiestaf een Commandant van de Infanterie van de Divisie. Deze wordt door den D. C. belast met opdrachten, voortvloeiend uit de omstandigheden van het oogenblik. Hij beschikt over 54 ordonnansen, waarvan 8 per rijwiel en motorrijwiel.

Het *regiment infanterie* bestaat uit:

Stafcompagnie; drie bataljons; een peloton geneeskundigen dienst en een peloton werklieden.

Het regiment beschikt over 108 geweermitrailleurs; 108 granaat-geweerschutters; 36 zware mitrailleurs; terwijl het de bedoeling schijnt te zijn per regiment in te deelen 8 mr. van 76 mm. Bovendien zijn in beproefing granaatwerpers D. B. T. (Denis, Bernard, Troisfontaines), welke eveneens bij het regiment zullen worden ingedeeld.

De *bataljons* bestaan uit:

Staf; 3 tirailleur-compagnieën, één mitrailleur-compagnie. Totale sterkte: 22 officieren, 900 onderofficieren en minderen, 26 voertuigen (13 in den gevechtstrein; 8 in den levensmiddelen-trein en 5 goederenauto's).

De *tirailleur-compagnie* bestaat uit:

een peloton Hors-Rang, bevattende: a. verbindings- en waarnemingspersoneel (11 man); b. personeel voor den munitieaanvoer (11 man en 1 voertuig); c. administratief personeel, werklieden, 6 man gasbeschermingsdienst; 3 pelotons.

De bewapening.

In het kamp van Beverloo is een „*centre d'études techniques d'infanterie*” werkzaam.

1. *Geweer en karabijn*. Mauser Model 1889.

Individueel juistheidsvuur tot op 400 m op kleine doelen. Gezamenlijk vuur tot op 600 m op grootere doelen. In 1930 is een nieuwe bi-ogivale patroon ingevoerd met hardlooden kern. V_0 van deze nieuwe patroon is 754 m tegenover die van de oude 580 m. Bestrekenheid van de baan voor een doel van 1.73 m: 660 m. Per man zullen 60 patronen

worden medegevoerd in stede van 120, waardoor een vermindering van de bepakkings van 1.8 kg wordt verkregen.

2. *Geweermitrailleur M. '30.*

Gewicht totaal 9.3 kg. Max. snelheid 600 schoten per minuut. Men kan een zeer langdurig vuur onderhouden, wanneer men 150 schoten in 3 min afgeeft, afgewisseld door pauzen van 3 min. Op een vork geplaatst is het vuur tot 600 m nauwkeurig, mits met vuurstooten van 5 schoten wordt gevuld. Op een driehoek geplaatst kan men tot 1000 m goede uitkomsten verwachten en is het mogelijk tot op 1500 m bepaalde vuuropdrachten uit te voeren. De Vo. is 720 m.

3. *Pistool van groot vermogen.*

Men beproeft een pistool met een werkzame dracht tot op 500 m, bestemd voor de batterijen ig, de mitrailleurcompagnieën en het verbindingspersoneel.

4. *Granaatwerper D.B.T.*

Deze werpt tot op 750 m een springgranaat, een rookgranaat of een granaat met rooden wolk, bestemd om de aandacht van de artillerie op een bepaald doel te vestigen. Vuursnelheid: 30 granaten in 10 minuten. Gewicht: 7.6 kg.

5. Men schijnt in België als *anti-vechtwagen-* en *anti-mitrailleurgeschut* te willen invoeren een vuurmond van 47 mm met een pantsergranaat van 1.55 kg. Vo = 600 m. Gewicht van het stuk 315 kg, verdeelbaar in 8 lasten, waarvan één voor twee personen. Verticaal schootsveld: -7° tot $+30^{\circ}$. Horizontaal: 20° rechts en 20° links. Men schijnt dit kanon te monteren op een licht gepantserde Carden-Lloyd wagen, waarvan aan sommige grensregimenten een tental zal worden toegevoegd, terwijl de divisieën 8 van deze wagens zullen krijgen. Als zoodanig vormen zij het wapen tegen vechtwagens, pantserwagens en mitrailleurs. De wagen heeft twee man bezetting. Snelheid op wegen ten hoogste 35 km; in goed terrein 8 à 10 km; in normaal terrein (tactisch snelheid) 4 km. Overschrijdt loopgraven van 1.20 m breedte, beklimt hellingen van 45 %, doorschrijdt wateren met max. diepte van 60 cm en vernielt hindernissen van 1 m hoogte. Pantsergranaat, doorboort op 600 m pantser van 40 mm, en brisantgranaat. 54 projectielen bij het stuk, 150 op munitieauto.

6. *Mortier van 76 mm.*

Max. dracht: 2200 m. Proj. weegt 4.46 kg, uitwerking als 75 mm. Max. vuursnelheid 5 schoten per stuk/minuut, praktische vuursnelheid 3 à 4 schoten. Schokbuis met vertraging, korte vertraging of snelwerkend. Drie ladingen resp. met Vo van 160 m, 146 m en 95 m. Per stuk 100 projectielen beschikbaar. Gewicht 255 kg, 7 lasten van ± 35 kg. Demonteer: 2 minuten, monteren: 3 min. Op marsch zeer kwetsbaar, in batterij volkomen gedekt. Bediening: 5 man.

Eenheid is: Sectie van 2 stukken. Beter is het de mortieren te gebruiken in pelotons van 4 stukken.

De bewapening van de infanterie is, in defensief opzicht, sterk. De offensieve bewapening zal goed zijn nadat de infanterie is voorzien van granaatwerpers D.B.T., kanonnen van 47 mm en mitrailleurs van 25 mm.

De infanterie vraagt verder om:

Afdoende verdediging tegen laagvliegende vliegtuigen; betere en minder-vermoeiende aanvulling van munitie; tractoren voor het zwaardere, moeilijk te verplaatsen geschut.

Instructie van het kader en van den troep.

Wij zullen van dit onderwerp slechts een zeer beknopt overzicht geven.

Officieren komen van de *militaire school* of uit het lagere kader. De laatste ondergaan twee proeven nl. op:

a. Algemeene ontwikkeling (± 20 % slaagt);

b. kennis van het eigen wapen (± 50 % slaagt).

Examencommissie is samengesteld uit leeraren van de militaire school.

Alle onderluitenaants volgen een opleiding van 7 mnd. aan de *infanterieschool*, gedurende welke zij worden ingleid in hun taak als instructeur.

Speciale scholen bestaan voor: lichamelijke opvoeding, verbindingsdienst en gasdienst.

De *Hoogere krijgsschool* duurt twee jaren, daarna volgen de gebreveteerde officieren gedurende een jaar een stage bij een ander wapen en van eenige weken bij de Luchtvaart.

Alvorens den hoofdofficiersrang te bereiken doorloopen de officieren een „cours de perfectionnement” van 7 weken. Het onderwijs omvat: wapentechniek, infanterietactiek en tactiek verbonden wapens. Verder worden een aantal voordrachten gehouden over verschillende onderwerpen verband houdende met de landsverdediging.

De uitslag van het na afloop hiervan gehouden examen vormt mede een factor voor de beoordeeling, hoewel de beslissende proef in het regiment plaats heeft.

Voor de *lichamelijke-opvoeding* baseert men zich op de Zweedsche methode. Sport wordt niet beoefend, daarvoor acht men den diensttijd te kort.

De *opleiding tot onderofficier* geschiedt bij de regimenten. Lager onderwijs is voldoende. Opleiding duurt 10 mnd., 5 mnd. voor opleiding tot korporaal, 5 mnd. voor opleiding tot sergeant. De leerlingen krijgen daarenboven in avondcursussen een voortgezette wetenschappelijke opleiding. „Sous officiers d'élite” moeten het brevet van instructeur hebben, waarvoor een cursus van 6 mnd. wordt gevolgd.

De *Reserve-tweede-luitenants en onderofficieren* worden bij de onderdeelen opgeleid. Alle miliciens met middelbare opleiding volgen de opleidingen en doen 14 mnd. dienst. Opleiding tot sergeant duurt 7 mnd, daarna 7 mnd. dienst als sergeant. Vóór vertrek met groot verlof examen voor tweede luitenant. Derde jaar na inlijving zeker aantal van hen tot dezen rang benoemd, in welk tijdvak 42 dagen herhalingsoefeningen moeten zijn verricht.

De *voortgezette opleiding* van de reserve-officieren is in elk regiment toevertrouwd aan een hoofdofficier. De voortgezette opleiding bestaat uit: *a.* herhalingsoefeningen en opleidingscursussen; *b.* opleidingscursussen voor den naasthooger rang.

ad. a. De opleidingscursussen komen overeen met onze wintercursussen. Van December t/m Maart worden 8 lessen van 2 ½ uur gegeven, waarbij de practisch-applicatorische methode wordt gevolgd. Daarenboven worden 6 oefeningen met troepen gehouden. Bij de herhalingsoefeningen treden de reserve-officieren op in hun oorlogsfunctie. De duur is 6 werkdagen.

Ten slotte zij opgemerkt dat voor iederen hooger rang een examen moet worden afgelegd.

De troep.

Duur v/d. militairen dienst: 25 jaar, waarvan 15 jaar in actieve leger en zijn reserveformaties, 10 jaar in territoriale leger.

Jaarlijksch contingent: 44.000 man, hier van hebben ongeveer 21.000 man een actieven dienst van 12, 13 of 14 mnd. Het overige gedeelte dient 8 mnd. Per regiment infanterie komt men gemiddeld op 1.130 man per jaar, verdeeld als volgt: 70 kandidaten voor kader: duur 14 mnd; 550 tirailleurs: duur 12 mnd; 510 specialisten: duur 8 mnd.

De miliciens van eenzelfde jaarklasse, ingelijfd in een compagnie, vormen één peloton voor het gemobiliseerde leger. Deze eenheid blijft voortdurend bijeen.

De opleiding van den infanterist is — evenals bij ons sedert het verschijnen van de „Werken” — „gerationaliseerd” en uniform geregeld.

In het algemeen beschikken de korpsen over: een exercitieterrein, van z.m. 500 m × 1.000 m; een pionierterrein van 3 à 5 ha; een gaskamer; een schietterrein voor individueel vuur; een gymnastieklokaal; een filmzaal; verschillende hulpmiddelen.

Om het kader aan te moedigen zelf hulpmiddelen te construeeren krijgen de korpscommandanten 1000 à 2000 francs, bestemd voor eventuele belooningen.

Elk regiment beschikt over een cinematheek, bevattende meer dan 380 diapositieven en 27 films. De meest interessante films zijn die, welke de werking van de wapenen toonen. Daarenboven beschikt men over historische en cultureele films.

De instructie is verdeeld in twee fasen:

a. eerste fase, duurt 5 mnd, instructie tot en met de groep.

b. tweede fase: opleiding tot in de groote eenheden.

Het kamp van Beverloo acht de schrijver buitengewoon goed.

Tactiek.

Wij geven alleen de hoofdgedachten, het aan den lezer overlatende de verdere details in het artikel na te slaan.

De leidende beginselen van de *aanvalstactiek* zijn:

1. Men moet den samenhang van de eenheden niet breken door het verbreken van haar organieke banden, dus:

a. geen „geïmproviseerde detachementen” vormen;

b. de eenheden niet te veel uit elkaar halen; de troep moet zich gecommandeerd, geëncadreerd en gesteund voelen;

c. de eenheden moeten de noodige diepte hebben;

d. reserves liever door verdieping, dan door „verdubbeling” vormen, dus smalle aanvalsvakken.

2. Het is onmogelijk te manoeuvreeren zolang het vuur van den tegenstander niet is onderdrukt. Daarom:

- a. zorgvuldige voorbereiding van elke operatie;
 - b. de reserves zoodanig opstellen, dat deze alleen eenvoudige voorwaartsche bewegingen hebben te maken;
 - c. de beweging voorbereiden en ondersteunen door het vuur;
 - d. Elke voorwaartsche beweging moet worden gedekt door in stelling staande wapenen.
 3. De aanval moet worden gericht tegen de zwakke punten van den tegenstander.
 4. De geheele bewapening in handen van een chef moet voortdurend ter beschikking zijn, teneinde ingezet te kunnen worden met het maximum rendement in den kortst mogelijken tijd.
 5. De infanteriewapenen moeten zich in de eerste plaats richten tegen 's vijands vuurorganen, welke het oprukken rechtstreeks belemmeren;
 6. Men moet terrein winnen zonder zich te bekommeren om een zorgvuldig „op één lijn blijven” met zijn neven-eenheden.
 7. De basis van elke offensieve doctrine is de vaste wil van een ieder om voorwaarts te gaan.
 8. Alle infanterie-eenheden zijn normaal verdeeld over twee echelons.
- De leidende beginselen voor de *verdediging* zijn:
1. De verdediging berust op den vasten wil van een ieder, om zich, het koste wat het wil, te handhaven.
 2. Is men tot de verdediging genoopt, dan heeft de tegenstander de overmacht en het initiatief. De verdediger moet dus op alles voorbereid zijn. De regimenten vormen daartoe twee liniën van bataljons, elke linie aaneengesloten en onafgebroken bezet.
 3. Maximum vuur vóór de frontlijn, weinig menschen, diepteverdediging.
 4. Elk vuurorgaan ontvangt een „vuuropdracht”. Eerst de aanval blokkeeren door het vuur, de tegenstoot komt daarna.
 5. De tegenstooten zorgvuldig voorbereiden.
 6. De onbewegelijkheid van de verdediging moet worden gecompenseerd door de mobiliteit van het vuur.
 7. Het is niet mogelijk om in het begin van een oorlog een „vertragend gevecht” te voeren, waarbij de infanterie zich bij dag uit een „action rapprochée” moet losmaken ¹⁾.
 8. Voor de organisatie van vuren op groote afstanden rekent men in de eerste plaats op de artillerie, intusschen ontkent men geenszins de mogelijkheid, dat de mitrailleurs hieraan kunnen medewerken.
 9. Ten slotte is het noodig afweermaatregelen te nemen tegen vechtwagens en laagvliegende vliegtuigen.

Wij besluiten hiermede ons overzicht van dit zeer belangrijke artikel. De lezer krijgt hieruit een volledigen indruk van de door den Schr. behaalde punten.

Revue d'Infanterie, April '34.

B.

¹⁾ Indien de infanterie het tot een „action rapprochée” heeft laten komen is het vertragend gevecht onjuist geleid. (Zie I. R. II A hoofdstuk IV). (Red.)

DE CAVALERIE IN DEN OPHELDERINGSDIENST.

Eindelijk dan weer eens een uitstekende studie over het zoo uitermate moeilijke gebruik van groote eenheden van lichte troepen in het begin van een West-Europeeschen Oorlog. De studie, welke wij hier bedoelen, baseert zich op de actie van het bekende cavalerie-korps van den Franschen Generaal SORDET. Speciaal voor hen, die deze belangrijke actie in de eerste drie weken van Augustus 1914 nog niet bestudeerden, vormt dit artikel van den majoor DE BARDIES-MONTFA een even beknopte, als duidelijke bron. Hier wordt van de geweldige fouten welke het korps maakte een voor de huidige omstandigheden zeer waardevolle leering getrokken. Bij een volgenden oorlog in West Europa zullen ongetwijfeld de wederzijdsche groote concentratie rayons zóó ver van elkaar liggen, dat het gebied er tusschen operatie ruimte biedt voor de modern uitgeruste eenheden van lichte (snelle) troepen. Voor hen die geroepen zijn zulke troepen aan te voeren is een studie als deze van belang. Van niet minder waarde is zij echter ook voor Nederlandsche cavalerie-officieren. Wij zien hier het eerste treffen van patrouilles, het bepalen van de „contour-apparent” van den vijand, het tot stand brengen van de gevechtsaanraking. De schrijver toont ons, wat hier met onze moderne strijdmiddelen te bereiken ware geweest en hóe het bereikt had kunnen worden. Waar zich ook in de toekomst analoge gevallen zullen voordoen, is het, vooral gelet op de huidige organisatie onzer lichte troepen,

belangrijk te zien hoe dringend noodzakelijk een versterking onzer zoo uitermate zwakke artillerie is, evenals toevoeging van pantserwagens.

Wij bevelen deze studie sterk aan bij *alle* officieren der lichte troepen als een der beste van den laatsten tijd. Naast de beide schetsen is echter een goede kaart van België, speciaal voor het gedeelte ten O. van de Maas, onontbeerlijk.

Revue Militaire Française.
Februari 1934.

P.

BELGAE GALLORUM ROBUR.

De Luitenant-kolonel van het Belgische Leger BOUHA geeft een zeer interessant overzicht over de Belgische militaire geschiedenis, althans de geschiedenis van die streken, welke thans het Belgische Koninkrijk vormen.

Zooals vanzelf spreekt vinden wij in dit overzicht tal van namen en gebeurtenissen, welke ook voor onze geschiedenis van belang zijn, waardoor de lezing van dit artikel dubbel interessant is.

Het zal geen betoog behoeven, dat het overzicht sterk Belgisch is gekleurd. Wie zal het den auteur euvel duiden, wanneer hij in zijn poging om de rol, welke de Belgen in den loop der tijden in militair opzicht hebben vervuld, te beschrijven, de Belgen wat meer op den voorgrond brengt, waaruit de schr. argumenten put om zijn volk op de betekenis van de historische en nationale waarden te wijzen?

De auteur drijft dit echter wel wat heel ver door, wanneer hij de Belgen van de gebeurtenissen in 1815 wel een zeer sterk gekleurd beeld voor oogen houdt en eigenlijk den indruk vestigt alsof Waterloo zonder de Belgen verloren zou zijn geweest.

In dezen tijd, waarin de Nederlandsche Regeering opnieuw voor een ernstige en diep-ingrijpende beslissing inzake haar Defensie-politiek staat, willen wij nog eens de aandacht vestigen op de woorden, waarmee de schr. den toestand van het Belgische Leger in 1914 aangeeft:

„Helaas, wij waren niet klaar: weinig kader, geen zware artillerie, weinig mitrailleurs, „een desolate uitrusting, te oude jaarklassen.”

„C'était pire qu'une crime, c'était une faute.”

Moge de latere geschiedschrijver dit nooit van het Nederlandsche Leger behoeven te zeggen.

Revue d'Infanterie. Maart '34.

B.

FRANKRIJK'S VEILIGHEID.

Kolonel CARL VON LONECK heeft uit artikelen uit de Illustration, de Revue d'Infanterie e.a. perioden een studie samengesteld over het bovengenoemde onderwerp. Schrijver bespreekt daarin de samenstelling der levende strijdkrachten (staande leger, koloniale troepen, reserves), de organisatie van de Fransche divisie en de militaire indeeling van het Rijk.

Vervolgens beschrijft hij het Fransche grensverdedigingsstelsel, welke beschrijving door teekeningen wordt toegelicht.

Nederlandsche officieren, die in dit onderwerp belang stellen, raden wij lezing van dit overzichtelijke artikel aan.

Wij maken den schrijver er evenwel attent op, dat op het kaartje op blz. 414 drie Nederlandsche provinciën tot België behooren en hopen, dat de redactie van M. W. M i t t. de lezers van het tijdschrift alsnog op deze onjuistheid zal willen attent maken. Merkwaardig is, dat dezelfde aflevering op blz. 425 bij een ander artikel een kaartje geeft, dat juist is.

Mil. Wiss. Mitteilungen. Mei 1934.

W.

MILITAIRE-ATTACHE'S.

Het gewezen hoofd van den Oostenrijk-Hongaarschen inlichtingsdienst, luitenant-generaal URBANSKI VON OSTRYMIECZ, heeft een interessant artikeltje gewijd aan „Die Auspähung und deren Abwehr”, waarin hij over de militaire-attaché's het volgende zegt:

„Geheel op zich zelf stond de opvatting, welke Keizer en Koning FRANS JOSEF over de militaire-attaché's bad. Zijn ridderlijke denkbeelden verzetten zich tegen elke duistere

handeling van een militaire-attaché en beschouwden een dergelijke handelwijze als een grove schending van de gastvrijheid. Ieder onzer militaire-attachés moest, na zijn opleidingstijd bij den inlichtingsdienst te hebben doorlopen, vóór zijn vertrek op handslag beloven de verzoeking om deel te nemen aan spionage te zullen weerstaan. Voor wat betreft de vreemde attachés te Weenen kan ik zeggen, dat zij zich uiterlijk allen correct hebben gedragen. Eerst toen in de laatste jaren vóór den Wereldoorlog de spanning steeds toenam, hebben enkele hunner de uiterlijke correctheid opgegeven. De Russen maakten op het vorenstaande een uitzondering, want hun instructie stelde spionage tot plicht. Twee hunner attachés werden bij spionage betrapt en moesten worden teruggeroepen.

Dit alles was vóór den oorlog. Na den oorlog is de taak van de militaire-attachés nog belangrijker maar moeilijker geworden. De militaire-attachés van de ex-geallieerden bij de overwonnen staten moeten controleren of de ontwapeningsbepalingen uit de vredesverdragen worden nageleefd of . . . overschreden. Ook de overwinnende staten hebben er echter belang bij zich niet in de kaart te laten kijken. Sedert, in verband met de Ontwapeningsconferentie, de verschillende landen aan den Volkenbond opgaven hebben moeten indienen omtrent hun bewapening, zijn alle staten bevlijtigd den waren stand van hun bewapening te maskeeren om niet openlijk voor leugenaar te worden uitgemaakt. Ten gevolge hiervan worden de militaire-attachés veel strenger bewaakt dan vroeger. Er zijn landen, waar zij nimmer tot eenige oefening worden toegelaten, uitgezonderd parades. Niet zelden is het den officieren verboden met de buitenlandsche militaire-attachés te verkeerden.

Het gevolg hiervan is, dat men door spionage tracht te geraken tot de inlichtingen, welke de militaire-attachés niet meer kunnen verschaffen".

Schweizerische Monatsschrift für Offiziere aller Waffen,
Mei 1934. C.

DE ORGANISATIE VAN DE WAARNEMING IN DE VERDEDIGING.

De commandant MATHIEU behandelt in een tactisch voorbeeld, waarbij een regiment in een verdedigende rol optreedt, de organisatie van den uitkijkdienst in de verdediging. Achtereenvolgens worden behandeld:

- de grondbeginselen;
- de aanwijzingen van den Divisie-commandant;
- de aanwijzingen van den Regimentscommandant;
- de „persoonlijke functie” van den Inlichtingsofficier.

Wij zullen dit uitgebreide artikel, voorzien van eenige bijlagen, waarin de desbetreffende bevelen zijn verwerkt, niet op den voet volgen.

Wij bevelen echter de bestudeering van deze beschouwingen onzen lezers ten zeerste aan.

Revue d'Infanterie. Maart '34.

B.

VERSCHEENEN:

Dr. J. W. WIJN

Kapitein bij de Luchtvaartafdeeling

„HET KRIJGSWEZEN IN DEN
TIJD VAN PRINS MAURITS”

formaat 8° royaal, 568 blz. met
talrijke teekeningen en afbeel-
dingen in en buiten den tekst.

Prijs: Gebonden f 5.45 Ingenaaid f 3.95
te bestellen bij:

Drukkerij HOEIJENBOS & Co N.V.
Kr. Nw. Gracht 11 Utrecht

ZEER INTERESSANTE VERZAMELING

ter overname aangeboden

van alles wat betrekking heeft op
den wereldoorlog 1914—'18, als: Foto-
grafiën, luchtopnamen, standaard-
werken (Z.E. De Meester, Zijp, etc.)
kaarten, binnen- en buitenl. Tijd-
schriften, geschriften, brieven, bulle-
tins, etc. etc.

Brieven onder No. K 3859, Advertentie-
Bureau voorheen ALTA, UTRECHT.